

^HSPORTİF FAALİYETLERE İLİŞKİN SEYİRCİ SÖZLEŞMESİ

Doç. Dr. Hasan PETEK*

GİRİŞ

Günümüzde insanlar boş zamanlarını değerlendirme, bir şeyler öğrenme, kendilerini geliştirme ya da başkalarını destekleme gibi amaçlarla sportif, sosyal veya kültürel etkinlikleri, bunların gerçekleştirildikleri yerde canlı olarak izlemektedir. Sportif faaliyet, konser, tiyatro, opera, bale gibi etkinlikler, her gün milyonlarca kişi tarafından seyredilmektedir. Bu tür etkinlikleri izlemek isteyenler, bunları organize eden kişilerden (organizatörlerden) bilet satın almakta, bu şekilde aralarında bir sözleşme kurulmaktadır. Seyirci sözleşmesi (Zuschauervertrag, Besuchervertrag)¹ olarak adlandırılan bu sözleşmelerde organizatör ile seyircinin karşılıklı hakları ve yükümlülükleri söz konusudur.

Seyirci sözleşmesi, kanunlarımızda açık bir şekilde düzenlenen, tarafların hak ve borçları ile diğer özelliklerinin belirtildiği bir sözleşme türü değildir. Toplumsal hayatta çok sık karşımıza çıkmasına rağmen, üzerinde hukukî bir akademik çalışma da yapılmış değildir. Amacımız, bu sözleşmeyi ayrıntılı bir şekilde inceleyerek tanıtmaktır. Fakat birçok alanda çok farklı seyirci sözleşmesi türlerinin olduğu, içeriklerinin çok farklı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çalışmamızın eksiksiz olamayacağı baştan belirtilmelidir. Çalışmamızda, sporda (özellikle futbolda) karşımıza çıkan seyirci sözleşmeleri ayrıntılarıyla açıklanacak olmakla birlikte, yapılan değerlendirmelerin diğer organizasyonlarda kurulan seyirci sözleşmelerine de niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilme imkânı bulunmaktadır.

---

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* İzmir Gediz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı

¹ Alman Hukukunda seyirci sözleşmelerini ifade etmek üzere Veranstaltungsbesuchervertrag, Schaustellungsvertrag, Stadionbesuchsvertrag terimleri de kullanılmaktadır.

I. KAVRAMLARIN TANIMLANMASI

Spor organizasyonlarında söz konusu olan seyirci sözleşmelerinin karakteristik özelliği, sportif faaliyeti canlı olarak seyretmek isteyen kişilerin (seyircilerin), bu faaliyetin gerçekleştirildiği alana belirli bir bedel karşılığında girmeleri ve orada giriş bedeline dâhil olan haklardan yararlanmaları; bu faaliyeti organize eden kişinin (organizatörün) de bu hakları seyircilere sunmasıdır. Seyirci sözleşmelerinin daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki kavramların tanımlanması ve içeriklerinin belirlenmesi gerekmektedir.

A. SPORTİF FAALİYET

Basit anlamda spor, “oyun, oyalanma, işten uzaklaşma” olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamda ise spor, kişinin, önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak, maddî bir karşılık veya zevk için, araçlı veya araçsız, tek ya da takım hâlinde, kendisiyle, doğayla veya başkalarıyla rekabet esasına dayanan mücadelelerini içeren, fiziksel ve zihinsel yeteneklerini kullandığı ve geliştirdiği etkinlikler ile bu alanla uğraşan mesleklerin ve ilgililerin faaliyetlerini içeren bir kavram olarak tanımlanmaktadır².

Seyirci sözleşmelerine konu olan sportif faaliyetler ise, yukarıda belirtilen amaçlarla ve kurallara bağlı bir şekilde yapılan etkinlikleri ifade etmektedir. Yapılan sportif faaliyetin türüne göre farklı mekânlar ve ekipman kullanılmaktadır. Her tür sportif faaliyetin seyirci sözleşmesine konu olabilmesi

² Sporun değişik şekillerdeki tanımları için bkz. **Fişek**, Kurthan: Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya’da Türkiye’de Spor Yönetimi, 2. Bası, Ankara 1998, s. 27 vd.; **Erten**, Rifat: Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007, s. 11-12; **Erkiner**, Kısmet: Spora Tarihsel Bir Bakış (içinde: Spor Hukuku Dersleri, Editör: Erkiner/Soysüren, İstanbul 2007), s. 61-64; **Holzke**, Franz: Der Begriff Sport im deutschen und im europäischen Recht, Köln 2001, 81 vd. Spor teriminin kökeni, Latince “desportare, isportus” kelimelerinden gelmektedir. Önce Fransızca da daha sonra da İngilizcede aynı anlamda “desport” veya “disport” şeklinde kullanılmıştır. Bu kelimelerin fiil anlamı (desporter) eğlendirmek, oyalamak, kendini sportif bir tavırda göstermek, kendini eğlendirmek şeklindeyken; isim anlamı oyalayıcı şey, dikkati başka yöne çevirme, eğlence, oyun şeklindedir (**Erten**, s. 10; **Kirschenhofer**, Matthias: Sport als Beruf, Frankfurt am Main 2002, s. 1). Latince başlıbaşına “spor” kelimesi bulunmaktaydı. Antik Roma’da kamu yapılarının alınlıklarında ve askeri birliklerinin flamalarında “S.P.Q.R.” yazısı dikkat çekmekteydi ve “Senatus Populus Que Romanus” (Roma Senatosu ve Halkı) anlamına gelmekteydi. Yani hem yazılış hem de anlam bakımından spor teriminden farklıydı (**Erkiner**, s. 60).

mümkündür; fakat icra edilen sporun türüne ve sportif faaliyetin niteliğine göre bu sözleşmenin kapsamı değişebilir.

Seyirciler ile sportif faaliyet düzenleyen organizatörler arasında kurulan seyirci sözleşmeleri gereği organizatör, sporcuların sportif faaliyetlerde bulunmasını organize etmekte, kapalı statlarda veya spor salonlarında ya da açık mekânlarda düzenlenen bu etkinliklere seyircilerin biletle girerek bu faaliyetleri izleme imkânını onlara sunmaktadır. Eğer bu şekilde seyirciler dışındaki kişilerin girmesine ve izlemesine kapalı bir organizasyon yoksa, seyirci sözleşmesinden söz edilemez. Örneğin bir bisiklet yarışının cadde kenarından biletsiz şekilde seyredilmesi bir seyirci sözleşmesine konu olamaz³; fakat söz konusu bisiklet yarışının kapalı bir mekânda yapılması ya da

³ **Fritzweiler, Jochen/Pfister, Bernhard/Summerer, Thomas:** Praxishandbuch Sportrecht, München 2007, s. 318; **Schulze, Götz:** Der Zuschauervertrag, Jura 2011/7, s. 481-482. Seyirci sözleşmesine konu olabilecek sportif faaliyetlere biletsiz olarak girenler veya buna imkân sağlayanlar, kanunlarımızda da cezalandırılmaktadır. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 15. maddesinin birinci fıkrasına göre, bu Kanun hükümlerine göre temin edilmiş biletli olmaksızın spor müsabakalarını izlemek amacıyla spor alanlarına giren kişi, adli para cezasıyla cezalandırılır. Suçun spor müsabakalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişi tarafından işlenmesi hâlinde, hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Spor alanlarına spor müsabakalarını izlemek amacıyla bu Kanun hükümlerine aykırı olarak seyirci kabul eden veya kabul edilmesini sağlayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Suçun spor müsabakalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişi lehine işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Spor müsabakalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişiler hariç olmak üzere, spor alanlarının Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün tasarrufunda bulunan seyirci yerlerine giriş ve çıkışa ilişkin düzenlemeler çerçevesinde bu alanlara girenlerle ilgili olarak birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanmaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca 24.11.2011 tarihinde kabul edilen 6250 sayılı "*Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*", Cumhurbaşkanı tarafından bir kez daha görüşülmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine iade edilmişti. TBMM tarafından 10.12.2011 tarihinde 6259 sayılı Kanunla aynen kabul edilip, Resmi Gazetede yayımlandı (RG. 15.12.2011, S. 28143). Söz konusu kanunla, şike ve teşvik primi suçu başta olmak üzere 6222 sayılı Kanunda çeşitli suçlar için getirilen hapis cezalarının indirilmesi, bazı fiiller için öngörülen hapis cezalarının yerine adli para cezası verilmesi ve bu değişikliklere bağlı olarak görevli mahkemelerin değiştirilmesi öngörülmüştür. Kanunun 4. maddesine göre, "*6222 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur." ibaresi "verilecek adli para cezasının miktarı elli günden az olamaz." şeklinde ve*

açık bir mekânda yapılmakla birlikte sadece biletli seyircilerin seyredebileceği şekilde bir düzenlemenin yapılması hâlinde, seyirci sözleşmesinin konusunu oluşturabilir. Örneğin paraşütle atlama gösterisinin biletle girilen bir mekânda yapılması mümkündür; şüphesiz bu mekânın etrafı duvarlarla veya içerisinin görülmesini engelleyecek başka malzemelerle kapatılmasına rağmen, dışarıdan paraşütle atlayanların (kısmen de olsa) görülebilmesi mümkündür. Bu olasılıkta bile, biletle girilen mekânda bu gösteriyi izleyenlerin daha konforlu bir ortamda ve ikramlarla ya da özel ayrıcalıklarla bu gösteriyi seyredebilmeleri, dışarıdan ücretsiz seyredenlere göre daha özel konumda bulunmaları (sporcuların uçaktan paraşütle atlamalarından yere ayak basmalarına kadarki süreci kesintisiz seyredebilmeleri) göz önünde bulundurulduğunda, biletle bu ayrıcalığı satın aldıkları kabul edilerek yine seyirci sözleşmesinin kapsamında değerlendirilmelidir.

B. SEYİRCİ

Seyirci, sportif faaliyeti doğrudan ve canlı olarak seyretmek isteyen gerçek kişidir. Seyretmek kavramına sadece görmek ve duymak dâhil olmayıp, spor olayını fiziksel olarak da orada bulunup yaşamak ve hissetmek (katılmak) gerekmektedir. Bu bakımdan seyirci aktif olarak sportif faaliyete dâhil olmakta ve bu olayın bir parçası sayılmaktadır; zira seyircinin fiziksel olarak varlığı ve tribünlerdeki hareketleri, sesleri⁴, görüntüsü sportif faaliyetin olmazsa olmaz bir unsurudur. Bir sportif faaliyeti yapıldığı yerde doğrudan (canlı) izlemek, bu faaliyeti televizyondan, internetten veya radyodan canlı izlemekten (takip etmekten) farklıdır; sportif faaliyet diğerlerinde dolaylı şekilde canlı seyredilirken, seyirci sözleşmelerinde doğrudan (aracı-sız) ve eşzamanlı⁵ bir seyir hâli söz konusudur. Bu sebeple, seyirci sözleş-

ikinci fıkrasında geçen "üç aydan bir yıla kadar hapis" ibaresi "elli günden az olmak üzere adli para" şeklinde değiştirilmiştir."

⁴ Seyircilerin tribünlerde çıkardıkları sesler (tezahüratlar) yapılan faaliyete karakterini vermektedir. Tezahürat yaparak her seyirci, fiziksel olarak orada bulunduğunu göstermektedir. Özellikle fanatik taraftarların tezahüratları burada önem taşır. Zira bu sayede diğer seyirciler de tezahürata katılarak, sportif faaliyete dâhil olurlar (Schulze, s. 481, dn.1).

⁵ Televizyondan veya internetten bir müsabaka takip edilirken, birkaç saniyelik veya dakikalık farkla seyredilmektedir. Seyirci sözleşmesine konu seyirde ise, seyirciler eşzamanlı olarak sportif faaliyeti takip edebilmektedir.

melerinin tarafını, ancak müsabakayı doğrudan izleyen (fiziksel olarak müsabakanın yapıldığı yerde bulunan/bulunacak) kişiler oluşturabilir⁶.

Seyirci sayılmak için gerçek kişi olmak gerekmele birlikte, yaş, cinsiyet ve ayırt etme gücü önem taşımamaktadır. Bu itibarla, çocuğuna da bilet satın alarak sportif faaliyeti izleyen kişi seyirci sayıldığı gibi, çocuk da seyirci kabul edilmektedir. Her ne kadar bilet babası tarafından satın alınmış olsa da, sözleşmenin kimin tarafından yapıldığı⁷ veya ücretin kimin tarafından ödendiği önem taşımaksızın bilet bedeli karşılığında sportif mücadeleyi izleyen herkes seyirci sayılmakta ve buna bağlı haklardan yararlanmaktadır.

Bilet satın almasına rağmen sportif faaliyeti izlemeyen (örneğin içeride uyuyan ya da bayılan) kişiler de, içeride buldukları sürede seyirci sayılmaktadır. Seyircilerin yapılan sportif faaliyetten coşku duyması, seyirci sözleşmelerinin belirleyici bir unsuru değildir. Çünkü her seyircinin bu faaliyetten eğlenmesi, keyif alması beklenemez⁸.

Bazı yaş gruplarının (örneğin 7 yaş altı veya 65 yaş üstü) bedelsiz olarak müsabakalara kabul edildikleri görülmektedir. Bu durumda bu kişiler herhangi bir bedel ödemediklerinden diğer seyirciler gibi değerlendirilmemekle birlikte, organizatörün bunlara karşı da dürüstlük kuralından kaynaklanan sportif karşılaşmayı izlettirme ve güvenliklerini sağlama borçları bulunduğu gibi, onlar da sportif faaliyeti izlerken diğer seyirciler gibi belirli kurallara uymak zorundadır. Bu bakımdan, aralarında sözleşme benzeri bir borç ilişkisinin veya ivazsız bir sözleşmenin kurulduğundan söz edilebilir⁹.

⁶ **Schulze**, s. 481; **Arter**, Oliver: Der Zuschauer im Sport (in: Oliver Arter (Ed.): Sport und Recht, 2. Tagungsband, Bern 2005), s. 45.

⁷ Eğer sözleşme seyirci dışında biri tarafından yapılmışsa ve ücreti de onun tarafından ödenmişse, üçüncü kişi yararına sözleşme kabul edilir. Bu durumda seyirci sözleşmenin ifasını talep hakkına sahip olduğundan, tam üçüncü kişi yararına sözleşme vardır (BK. m.111, TBK. m.129; 818 sayılı yürürlükteki Borçlar Kanunumuzun yerini 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6098 sayılı (RG., 4.2.2011, S. 27836) Türk Borçlar Kanunu alacaktır. Çalışmamızda yürürlükteki Kanun için BK., yürürlüğe girecek Kanunu ifade etmek için ise TBK. kısaltması kullanılmıştır).

⁸ **Schulze**, s. 482.

⁹ Futbolculardan birisinin babası olduğu için organizatör tarafından ücret alınmadan karşılaşmayı seyretmesine izin verilen bir kişinin diğer takıma yönelik hakaret içeren sözleri sebebiyle kulüp para cezasına mahkûm olmuşsa, bu cezanın ve yargılama masraflarının bu kişiden alınabilmesi mümkündür. Her ne kadar organizatör ile bu kişi arasında bir seyirci sözleşmesi kurulmamış olsa da, buna benzer bir borç ilişkisi bulunmaktadır.

Bazı yaş ya da kişi gruplarına (öğrenciler, engelliler, kadınlar, çocuklar vs.) ise indirimli bilet uygulanmaktadır¹⁰. Normal seyircilere göre daha düşük bir ücret ödemiş olsalar da, bu kişiler de seyirci sözleşmesi yapmıştır; diğer seyircilere tanınan bütün imkânlar onlara da sunulabileceği gibi, ödedikleri bedelle orantılı olarak diğer seyircilere sağlanan imkânlardan bazıları bu kişilere tanınmayabilir.

Seyirci sıfatının kazanılması ve buna bağlı hakların elde edilebilmesi için, bilet almak gerekmektedir. Bilet almadan (seyirci sözleşmesi yapmadan, organizatörün iradesi dışında) sportif faaliyeti seyredenler bu kapsamda değerlendirilmemekte ve seyirci olmaya bağlanan haklardan yararlanamamaktadır¹¹.

Sportif faaliyeti görevleri sebebiyle izleyenler (basın mensupları, kulüp veya federasyon görevlileri) seyirci sözleşmesine taraf olan kişilerden değildir; çünkü onlar, yerine getirdikleri görev sebebiyle sportif faaliyeti izlemekte, bir bedel karşılığında seyirci olmaya bağlanan haklardan yararlanmamaktadır¹². Bununla birlikte, onların da içinde buldukları statü gereği bir takım hakları ve yükümlülükleri olduğundan, bazı durumlarda biletli seyircilerin sahip oldukları haklar ve tâbi oldukları yükümlülükler, benzer şekilde (hatta bazen aynen) onlar için de geçerlidir.

Organizatörün ücretsiz sağladığı bu imkân (ona duyduğu güven) sebebiyle seyircinin daha dikkatli olması, kulübe zarar verecek davranışlarda bulunmaması, gerekli özeni göstermesi, kulübün menfaatlerini dışarıya karşı koruması beklenir; organizatöre verilen zarardan seyirci sorumludur. AG Lingen, Urteil vom 17.2.2010 - 4 C 1222/09 (NJW-RR 2010, s. 757).

Borçlar Kanununun 98. maddesinin (TBK. m.114) uygulanması suretiyle, ivazsız olarak gösteriyi izleyen kişilere karşı organizatörün sorumluluğunun hafifleyeceği kabul edilebilir.

¹⁰ Bazı kişi gruplarına indirimli bilet uygulanması, Anayasa'da dayanağını bulan eşitlik ilkesine aykırıdır. Avusturya Anayasa Mahkemesi de, kadınlara indirimli bilet satılmasını (erkekler yönünden) ayrımcılık yasağına aykırı bulmuştur. Fakat bununla amaçlanan (kadınların sportif faaliyetleri izlemesinin teşvik edilmesi, şiddetin önlenmesi gibi) faydalar göz önünde bulundurulduğunda, erkeklerin tazminat talepleri reddedilmiştir (Schulze, s. 485, dn.52).

¹¹ Schulze, s. 481.

¹² Schulze, s. 482; Arter, s. 45.

C. SPOR ORGANİZATÖRÜ

Önceden planlanan, zaman olarak belirli bir sürede gerçekleştirilecek ve belirli sporcuların ya da takımların katılacağı sportif faaliyet (mücadele) bir ücret karşılığında seyircilerin izlemesine açık olacaksa, bunu organize edecek, biletleri satacak, içerideki düzenlemeleri yapacak, sorumluluk altına girecek birilerine ihtiyaç vardır. Spor organizatörü, sportif faaliyetin hem organizasyonunu hem de finansal sorumluluğunu üstlenen, hazırlanmasını ve yürütülmesini sağlayan, risklerini üzerine alan kişidir. Örneğin futbol söz konusu olduğunda, ev sahibi kulübün bu niteliği bulunmaktadır¹³. Değişik spor türleri bakımından organizatör sıfatının farklı kişilere (sporculara, ev sahibi kulübe, federasyona, müteşebbislere) ait olması mümkündür; bu itibarla, tüzel kişiler kadar gerçek kişiler de organizatör sıfatına sahip olabilirler¹⁴. Hukukî düzenlemeler gereği organizatör sayılan kişi bu yetkisini bir başkasına devretmişse, kendisi yine organizatör kabul edilerek sorumluluk durumunda kendisine başvurulabilir. Örneğin ev sahibi kulübün organizatör sayıldığı durumda, bu kulüp bir şirketle anlaşarak bilet satışını ve sportif faaliyetin yapılacağı yerdeki düzenlemeleri bu şirkete bırakmış olsa bile, bu sportif faaliyet sırasında zarar görenler isterlerse ev sahibi kulübe isterlerse şirkete veya her ikisine birden başvurabilirler. Organizatörün bir tek kişi olması şart değildir; büyük organizasyonlarda veya uzmanlık gerektiren organizasyonlarda birden fazla kişinin organizatör sıfatını taşıması mümkündür¹⁵. Bu durumda da, seyircinin karşısında birden fazla organizatörün

¹³ **Schulze**, s. 483, dn.27; **Heermann**, Peter W./**Götze**, Stephan: Zivilrechtliche Haftung im Sport, Baden-Baden 2002, s. 22; **Heermann**, Peter W.: Haftung im Sport, Stuttgart 2008, s. 31; **Arter**, s. 37, 43; **Köhler**, Helmut: Zivilrechtliche Haftung bei Zuschauerausschreitungen (içinde: Rechtliche Aspekte bei Sportgrossveranstaltungen, Herausgegeben von Wolfgang Schild, Heidelberg 1994), s. 13.

¹⁴ **Heermann/Götze**, s. 22; **Heermann**, s. 31; **Arter**, s. 37.

¹⁵ **Arter**, s. 39. Misafir kulübün organizatör sayılmayacağı kabul edilmektedir. Her ne kadar misafir kulüp de taraftarlarının verdikleri zarardan ya da taşkınlıklardan sorumlu tutulmakla, taraftarlarına bilet satmakla, onların seyahatini ve stada yerleşmesini sağlamakla birlikte, sportif faaliyetin yürütülmesi ve güvenliği konularında herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır (**Arter**, s. 41). Bu sebeple misafir kulübün organizatör sıfatıyla sorumluluğundan değil, hukukî düzenlemeler gereği (özellikle hooliganizmle mücadele için) özel bir sorumluluğundan söz edilmesi daha uygundur. Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı'nın "Sorumluluk" başlığını taşıyan 6. maddesine göre, "Ev sahibi kulüp, müsabakanın oynanacağı stadin ve çevresinin düzeninden ve

birlikte borç altına girmiş olması sebebiyle, müteselsil sorumluluklarından söz edilir (BK. m.141; TBK. m.162).

Sportif organizasyonun ve müsabakanın kendisi Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu anlamında bir eser niteliğine sahip olmadığından, organizatör, kendisi tarafından organize edilen sportif faaliyet üzerinde subjektif bir hak sahibi değildir; dolayısıyla, ortaya çıkan sportif faaliyet üzerinde bu Kanuna dayanarak bir hak iddiasında bulunamaz¹⁶.

Seyirci sözleşmesiyle spor organizatörü, sattığı biletle girilen bir sportif organizasyonu gerçekleştirme ve bunu seyircilere izlettirme edimini borçlanmaktadır. Fakat seyirci karşısında sözleşmenin tarafı olan kişi, başka bir organizatörün düzenlediği sportif faaliyetin seyirciler tarafından izlenmesini borçlanmış da olabilir; başka bir ifadeyle, seyirciye sportif faaliyeti izleme imkânını sağlayan (bilet satan kişi) bu organizasyonu bizzat düzenleyen kişi olmak zorunda değildir. Bu konuda İngiltere’de kralın taç giyme töreninin izlenmesi için balkon veya pencere kiralanması örneği verilebilir. Kralın taç giyme töreninin yapılacağı alana ve bu alana giden yollara bakan evlerin sahipleri (kiralayanlar) taç giyme törenini düzenleyen kişi (organizatör) konumunda değildirler. Fakat buradaki balkonun kiralanması, balkonun herhangi bir amaçla fiziksel olarak kullanılması amacıyla kiralanması şeklinde yapılmamakta, taç giyme törenini (o organizasyonu) seyretmeye yönelik bir kiralama amaçlanmaktadır. Eğer taç giyme töreni herhangi bir

---

güvenliğinden sorumludur. -Kulüpler, müsabaka öncesinde, esnasında ve sonrasında meydana gelebilecek her türlü olaydan sorumlu olup müsabakanın organizasyonuna ve güvenliğine ilişkin tüm talimatlara uymakla yükümlüdür. -Kulüpler, futbolcularının, görevlilerinin, yöneticilerinin, üyelerinin, özel güvenlik görevlilerinin ve taraftarlarının ihlallerinden dolayı objektif olarak sorumludur.” Her ne kadar maddenin ilk fıkrasında sadece evsahibi kulübün sorumluluğu düzenlenmiş olsa da, diğer iki fıkrada “kulüpler” ifadesi kullanılarak, hem evsahibi hem de misafir kulübün sorumluluğu düzenlenmek istenmiştir. Görüldüğü gibi bu hükümde de -UEFA Disiplin Yönetmeliğinde olduğu gibi-, taraftarlarının davranışları sebebiyle ilgili kulübe disiplin cezası verilebilmesi için kulübün kusurunun bulunmasına gerek görülmediği; kulüplerin, objektif olarak (kusursuz) sorumlu oldukları açıkça ifade edilmiştir. Gerçekten de, UEFA-Disiplin Yönetmeliğinin 6. maddesinin birinci fıkrasındaki “Üye federasyonlar ve kulüpler ... taraftarlarının ... davranışlarından sorumludur.” ifadesi ile Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Disiplin Talimatı’nın 6. maddesinin üçüncü fıkrasındaki “Kulüpler ... taraftarlarının ihlallerinden dolayı objektif olarak sorumludur.” ifadesi birbiriyle örtüşmektedir.

¹⁶ Schulze, s. 482.

sebepten yapılmamışsa veya seyircinin izleme imkânı elinden alınmışsa, seyircinin (kiracının) kira bedelini ödememe hakkı bulunmaktadır¹⁷. Benzer şekilde, sportif faaliyetin yapıldığı yere yakın evi veya arsası bulunanların, kendisinin düzenlemediği bu gösteriyi izlemek için gelenlere bilet satarak seyir imkânı sunması durumunda da seyirci sözleşmesinden söz edilir ve bu kişilerin de organizatör olduğu kabul edilir.

II. SÖZLEŞMENİN HUKUKÎ NİTELİĞİ ve KURULMASI

A. SÖZLEŞMENİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Alman doktrininde ve içtihatlarında spor organizatörü ile seyirci arasındaki sözleşmeler, tiyatro veya konser gibi gösterilerle benzerliği sebebiyle şimdiye kadar eser sözleşmesi olarak nitelendirilmiştir¹⁸. Çünkü sözleşmenin içeriği, seyirciye belirli bir yerden seyretme imkânını vererek bir sportif faaliyetin icra edilmesini sağlamaktır. Önemli olan sportif faaliyetin icrası (bir sonuç ortaya koymak) olduğundan, yerin tahsis edilmesi sadece sözleşmenin bir ifa aracıdır¹⁹. Bu sebeple, yer tahsisi yapılması kira sözleşmesi

¹⁷ **Schulze**, s. 483. Borçlar Kanununun 24/I-4. bend (TBK. m.32) hükmüne göre, temel hatası nedeniyle iptal hakkını kullanan seyirci, kira bedelini ödeme borcundan kurtulmuş olur.

¹⁸ Bir tiyatro veya konser gösterisi söz konusu olduğunda, eser sözleşmesinin bulunduğu daha kolaylıkla söylenebilir. Çünkü daha önceden belirlenen bir sonuç (sanatçılar, süre, perde sayısı vs. yönünden) taahhüde uygun şekilde ortaya konulmaktadır. Bununla birlikte, orada da kira sözleşmesine ilişkin unsurlar bulunmaktadır. Spordaki seyirci sözleşmelerinde ise, eğer organizatörün edimi (taahhüt edilen sonuç) sadece belirli bir süre devam edecek bir etkinlik olarak kabul edilirse, burada da eser sözleşmesinin varlığı kabul edilebilir; çünkü sportif etkinliğin sonucu değil, belirli bir süre devam edecek bir etkinlik sonuç olarak taahhüt edilmektedir. Seyirciler de daha önceden belirlenmiş iki takımın mücadelesini veya bir spor etkinliğini görmek isterler; yoksa herhangi bir takımın kazanması veya spor etkinliğinde dünya rekoru kırılması şeklinde bir sonuç beklentileri bulunmamaktadır. Böyle bir sonuç ortaya çıkmazsa, organizatörün sözleşmeye aykırı davrandığını iddia etmezler (**Koller, Ingo**: Die Rechtsbeziehungen zwischen Sporveranstaltern und Zuschauern, Recht der Arbeit 1982/1, s. 47, 49). Sözleşmenin hukukî niteliği konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Arter**, s. 64 vd.

¹⁹ **Koller**, s. 46-47. **Schulze** (s. 487) ve **Köhler** (s. 14) de, organizasyon edimini kapsayan seyirci sözleşmesinin eser sözleşmesi olduğu kanaatindedir. **Becker** de, müşteri ile tiyatro veya konser yönetimi arasındaki sözleşmenin eser sözleşmesi olduğu görüşünde olduğundan, benzer özellikler gösterdiği için sportif faaliyetlerdeki seyirci ile

olarak değerlendirilmemektedir. Sözleşme Türk Hukuku bakımından da eser sözleşmesi olarak nitelendirilirse, Borçlar Kanununun 355 vd. (TBK. m.470 vd.) hükümleri uygulanacaktır.

Eser sözleşmesinde yüklenici (organizatör), işsahibi (seyirci) için bir işgörmeyi üstlenmektedir; buradaki işgörmenin özelliği, yüklenicinin bu işgörmeye belirli bir sonucu (eser) yaratmayı borçlanmış olmasıdır. Yüklenicinin ortaya koymayı borçlandığı sonuç (eser), emek harcanarak yaratılan maddî varlığa sahip bir yapıt olabileceği gibi, maddî varlığı olmayan fakat bir bütün oluşturan sonuçlar da (örneğin bir oyuncular grubunun sahneye koyacakları oyun, bir film gösterisi, bir şarkıcının bir yerde konser vermesi gibi) olabilir. İnsan emeği ürünü olup bir bütün görünüşü sergileyen ve ekonomik değeri bulunan her hukukî varlık, maddî nitelikte olsun veya olmasın eser sayılır. Eser kavramı maddî bir varlığa sahip olan faaliyetlerle sınırlı olmamakla birlikte, maddî varlığa sahip olmayan her türlü edim sonucunun eser sözleşmesinin konusunu oluşturduğu söylenemez. Niteliği gereği sonucun taahhüt edilemeyeceği işler, eser sözleşmesinin kapsamına dâhil edilemez²⁰.

Doktrindeki bir görüşe göre, tiyatrodaki bir eserin oynanmasını veya bir spor yarışmasını belirli bir hukukî varlık (maddî bir şeyde tecessüm eden, elle tutulabilir bir varlık) olarak nitelendirmek güçtür. Bu tür gösterilerden önce prova yapılması, eserin sahneye konulması, antrenman yapılması gerekir; bunların seyirciler tarafından önceden ısmarlanması mümkün değildir. Bunları düzenleyen kişi, gösterinin iyi nitelikte veya ayıpsız olmasını tekeffül etmez; gösteri beğenilmediği takdirde kendisinden giriş parasının Borçlar Kanununun 360. maddesinin ikinci fıkrasına (TBK. m.475/II, b.2)

---

organizatör arasındaki ilişkiyi de eser sözleşmesi olarak değerlendirebileceği sonucuna varılmalıdır (**Becker**, Herman: Borçlar Hukuku II. Bölüm Çeşitli Sözleşme İlişkileri (Çev: Suat Dura), Ankara 1993, s. 590).

²⁰ **Tunçomağ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt II Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977, s. 953-954; **Tandoğan**, Halûk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt 2, 4. Bası, İstanbul 1989, s. 4-5; **Zevkliler**, Aydın/**Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Bası, Ankara 2010, s. 345-346; **Aral**, Fahrettin: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 8. Bası, Ankara 2010, s. 317-318; **Becker**, s. 589-590. **Gümüş**'e göre, maddî olmayan işgörme sonuçlarının meydana getirilmesini konu alan sözleşmeler bir eser sözleşmesi olarak değil, sui generis sözleşme olarak nitelendirilmelidir (**Gümüş**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 2, İstanbul 2010, s. 7).

göre indirilmesi veya fazla alınan kısmın iadesi talep edilemez. Bu sebeple, bu tür gösterilerin düzenlenip ücret karşılığı seyrettirilmesi Borçlar Kanununun 386. maddesinin ikinci fıkrasına (TBK. m.502/II) göre vekâlet hükümlerine tâbi tutulmalıdır²¹.

²¹ **Tandoğan**, II, s. 9, 19. **Yavuz**'a göre de, maddî olarak tecessüm etmeyen fikir, sanat veya spor çalışmalarına ya da gösterilerine ilişkin sözleşmelere Borçlar Kanununun 386. maddesinin ikinci fıkrası (TBK. m.502/II) hükmünden yararlanmak suretiyle vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalıdır (**Yavuz**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Bası, İstanbul 2009, s. 494).

İsviçre Federal Mahkemesinin spor ve sanat gösterileri düzenlenmesini eser sözleşmesi olarak nitelendirmek yoluna gitmesi, genellikle bu gösteriler sırasında seyircilerin uğradıkları zararlardan gösteriyi düzenleyenleri sorumlu kılabilmek içindir. Fakat aynı sorumluluğa, vekile vekâleti iyi bir surette özenle ifa borcu yükleyen Borçlar Kanununun 390. maddesinin ikinci fıkrası yoluyla da gidilebilir. Vekilin ve müteahhidin sorumluluklarını belirlerken aranan özen ölçüsünün, kural olarak aynı olduğu da görülmektedir; Borçlar Kanununun 390. maddesinin birinci fıkrasında ve 356. maddesinin birinci fıkrasında işçinin hizmet sözleşmesindeki özen derecesine atıfta bulunmaktadır (Türk Borçlar Kanununun 471. maddesinin ikinci fıkrasında, "*Yüklenicinin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alandaki işleri üstlenen basiretli bir yüklenicinin göstermesi gereken meslekî ve teknik kurallara uygun davranışı esas alınır.*" ile 506. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.*" biçiminde düzenleme yapılarak, özen ölçüsü yine aynı şekilde belirlenmiştir). Ayrıca, spor ve sanat gösterilerini ücretsiz olarak seyredenlerin uğradıkları zararları eser sözleşmesindeki sorumluluk hükümlerine göre tazmin ettirmek mümkün değildir; çünkü ücret, eser sözleşmesinin esaslı unsurlarındandır. Hâlbuki vekâlet ücretsiz de olabilir ve vekilin vekâletteki güven unsuru sebebiyle ücret almasa dahi hafif kusurundan sorumlu tutulabilmesi mümkündür. Sportif gösterilerde eser sözleşmesinin eserin teslimine ve müteahhidin ayıba karşı tekeffülüne ilişkin hükümlerini uygulamak imkânı da bulunmamaktadır. Sözleşmenin gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda özen yükümlülüğüne dayanan sorumluluk da, eser ve vekâlet sözleşmelerinde farklılık göstermemektedir. Sözleşmeden tek taraflı caymada vekâlet hükümleri, bu sözleşmelerin yapısına daha uygundur. Eser sözleşmesine ilişkin kurallar, maddî olmayan sonucun belirli bir ölçüde maddî biçimlenmesini gerektirdiğinden, ücret karşılığı spor ve sanat gösterilerini seyretmeye veya dinlemeye ilişkin sözleşmeler eser sözleşmesi olarak nitelendirilemez; çünkü bunların böyle devamlılık taşıyan maddî bir biçimlendirilmesi söz konusu değildir (**Tandoğan**, II, s. 9-10, 19-20). **Tandoğan** (II, s. 20-21), maddî olmayan esere ilişkin fikrî istisna sözleşmesinin doktrinden artık baskın görüş niteliği kazandığını ve Federal Mahkemenin de bu görüşe yeniden döndüğünü belirterek, seyirci sözleşmelerinin de eser sözleşmesi sayılabileceğini ifade etmektedir.

Kanaatimizce, seyirci sözleşmelerinde eser sözleşmesi unsurları baskındır. Her ne kadar bu sözleşmeyle maddî olmayan bir sonuç taahhüt edilmeğe teyse de, bu sonuç niteliği bakımından bir çalışma sonucu olarak vaad edilebilmeye elverişlidir. Örneğin bir davada veya tedavide belirli başarılı bir sonuca ulaşılması, bu konu niteliği gereği yükümlülük altına girenin gücü dışındaki etkenlere bağlı olduğundan gerçekleşeceğinin önceden yükümlenilebilmesine elverişli değildir²². Seyirci sözleşmelerinde ise, seyircinin izlediği sportif faaliyetin sonucu (belirli takımın veya kişinin galibiyeti, mağlubiyeti veya beraberlik) taahhüt edilmemekte, belirli süre devam edecek ve içeriğini sportif mücadelenin oluşturduğu bir etkinlik (sonuç) taahhüt edilmektedir. Örneğin bir futbol müsabakasında organizatör, en az 90 dakika devam edecek, iki takımın hakemler gözetiminde yapacağı karşılaşmayı izlettirme sonucunu (eseri) taahhüt etmektedir; bu ise, niteliği bakımından vaad edilmeye elverişlidir. Özellikle eserin teslimine ve muayenesine ilişkin kuralların uygulanabilmesi için, maddî olmayan sonucun belirli bir ölçüde maddî biçimlenmesinin gerekliliği ileri sürülmektedir; örneğin bir müzik eserinin bir ses bandında veya elektronik ses kaydında kendisini gösteren devamlılık taşıyan maddî bir biçimlendirmeyi sağlaması gerekmektedir²³. Sportif faaliyetlerin seyredilmesi, niteliği gereği böyle bir maddî biçimlendirmeyi mümkün kılmaz; fakat seyretme esnasında eserin teslim edildiği ve muayenesinin gerçekleştiği kabul edilmelidir. Bu bakımdan, maddî bir varlıkta cisimlenme imkânından yoksun fikrî işgörmeye sonuçlarının da eser sözleşmesine konu olabileceği kabul edilmelidir.

Günümüzün modern seyirci sözleşmelerinde, sadece icra edilen sportif faaliyetin seyrettirilmesi değil çok farklı edimler de (organizatörün çeşitli

Tandoğan gibi, doktrindeki diğer bazı yazarlar da İsviçre Federal Mahkemesi'nin etkisinde kalmışlardır. Federal Mahkeme önceleri, konusu gayri maddî olan edimlerin ifasının da eser sözleşmesinin konusu olabileceği görüşünü kabul etmekteydi. Daha sonra *Gautchi*'nin etkisinde kalan mahkeme, maddî varlığı olmayan edim sonuçlarının eser sözleşmesine konu olamayacağı görüşünü benimsedi; fakat doktrinde bu kararın eleştirilmesi üzerine, eski görüşüne tekrar geri döndü. Federal Mahkeme günümüzde de gerek maddî gerekse maddî olmayan edim sonuçlarının eser niteliği taşıyabileceğini kabul etmektedir (*Zevkliler/Gökyayla*, s. 346-347; *Aral*, s. 318-319).

²² *Tandoğan*, II, s. 21; *Aral*, s. 320; *Yavuz*, s. 494.

²³ Doktrinde, optik, akustik ve elektronik teknolojilerinde ortaya çıkan gelişmelerin, bu şartın aranmaması gereğini ortaya koyduğu ileri sürülmektedir (*Zevkliler/Gökyayla*, s. 348).

borçları da) sözleşmenin içeriğine dâhil olduğundan, artık farklı bir hukukî nitelik söz konusudur. Bu sebeple, organizatörün sözleşmenin kapsamına dâhil borçlarının niteliklerine göre sözleşmenin niteliğinin de belirleneceği ifade edilmelidir²⁴.

Organizatör tarafından seyirciye, stadyumun veya spor salonunun (veya sportif faaliyetin yapılacağı yerdeki izleyici bölümünün) belirli bir kısmında belirli bir oturma yeri ya da tribünde belirli bir yer blok olarak üstü açık veya kapalı şekilde tahsis edilmektedir. Eğer numaralı bir yer kiralanıyorsa parça borcundan, herhangi bir boş yer kiralanıyorsa cins borcundan söz edilir; bu durumda ortalama niteliklere sahip bir boş yerin seyirciye tahsisi gerekmektedir. Belirli bir tribündeki (veya belirli niteliklere sahip yerdeki) boş yerler kiralanıyorsa, sınırlı cins borcu söz konusudur. Seyirciye mutlaka oturacağı bir yerin tahsis edilmesi şart olmayıp, bazı sportif faaliyetlerde ayakta seyretme imkânının sunulması da yeterli sayılabilir. Seyirciye bu şekilde belirli bir yerin tahsis edilmesi, sözleşmede kira sözleşmesi unsurlarının²⁵ bulunduğu sonucuna götürür. Fakat spor organizatörünün ediminin en önemli kısmı, belirli sporcuların katıldığı belirli bir spor türündeki sportif mücadeleyi izlettirmektir. Seyirciler de daha önceden içeriği ilân edilen karşılaşmaları veya belirli sporcuların performanslarını izlemek için seyirci sözleşmesi yapmaktadır. Seyirci giriş bileti olarak, işgörme edimi niteliği gösteren bu somut edimi satın almaktadır²⁶.

Koller, organizatör tarafından yerine getirilen spor faaliyeti seyrettirme ediminin hangi niteliğe sahip olduğunu tartışmaya açmakta ve organizatörün -özellikle profesyonel sporlarda- seyirci karşısında sporcuların en üst performansını da yükümlendiği görüşünü savunmaktadır. Seyircilerin sportif

²⁴ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 318, Nr.158.

²⁵ Kira sözleşmesi, kiraya verenin belirli bir malını ücret karşılığında kiracıya kira süresince kullandırma ve yararlanma amacıyla bırakma altına girdiği bir sözleşme türüdür (BK.m.248, 270, TBK.m.299, 357).

818 sayılı Borçlar Kanununun 248. maddesindeki tanımdan farklı olarak yeni Türk Borçlar Kanununun 299. maddesinde, bütün kira türlerini (adi kira ve hasılat kirasını) kapsayacak şekilde “*Kira sözleşmesi, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.*” şeklinde bir tanım verilmiştir.

²⁶ **Koller**, s. 47; **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 318, Nr.158; **Schulze**, s. 484; **Heermann/Götze**, s. 116; **Heermann**, s. 169.

faaliyeti izlemesinin sebebi böyle bir yüksek performansı görmek olduğundan, bunun gerçekleşmemesi durumunda hayal kırıklığına uğramaktadır. Fakat organizatör sporcuların böyle bir performansını (sonucu) garanti edemediğinden, *Koller*, seyirci sözleşmelerini -eser sözleşmesi yerine- hizmet sözleşmesi olarak nitelendirmektedir²⁷.

Sözleşme taraflarından hiçbirisinin (gerek organizatörün gerekse seyircilerin) böyle bir sonucu amaçlamadığı veya beklemediği gerekçesiyle bu görüşü kabul etmek ve sözleşmenin niteliğini hizmet sözleşmesi olarak belirlemek mümkündür. Gerçekten de seyirci eğlenmek ve heyecan yaşamak ya da sporcuların en yüksek performans göstermesinin zorunlu olmadığı şekilde bir edimde bulunduğu mücadelede desteklediği kişinin veya takımın kazanmasını görmek amacıyla sportif faaliyeti izlemeye gelmektedir. Seyirciler, hatta genellikle sporcular da, performanslarının fiziksel ve psikolojik etkenlere bağlı olduğunu, hatta bazen yetenekli tek bir sporcunun bile kötü performansına bağlı olarak sonucun değişebileceğini bilmektedir. Organizatörün edim olarak ortaya koyacağı şey, bir statta veya açık mekânlarda (bisiklet yarışı, kayak gibi) belirli bir spor türünde seyirci için sportif mücadelenin gerçekleştirilmesi ve belirli sporcuların görev alması şeklinde düşünülürse, sözleşme hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilebilir²⁸. Organizatörün yükümlülüğü belirli bir sportif sonucu sağlamak değil, belirli bir organizasyonu düzenlemektir; bu borcunu yerine getirirken de, federasyonların ve kulüplerin yanında, sporculardan da ifa yardımcısı olarak yararlanır²⁹. Organizatörün edimini yerine getirmesinde yararlanan federasyonlar, kulüpler ve sporcular, bu hizmetlerinin karşılığında organizatörden maddî kazanç elde ederler; federasyonlar ve kulüpler bilet fiyatlarının belirli

²⁷ **Koller**, s. 47, 51.

²⁸ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.159; **Schulze**, s. 484.

²⁹ **Schulze**, s. 484. Sporcu organizatörün işçisi olabileceği gibi, bağımsız çalışan biri de olabilir; her iki durumda da sporcu, organizatörün ifa yardımcısı olarak kabul edilmektedir (**Koller**, s. 47). Organizatör ile değil de, doğrudan belirli bir sporcuyla yapılan ve sporcunun belirli bir sonucu yükümlendiği sportif gösterilere ilişkin seyirci sözleşmesi, eser sözleşmesi olarak nitelendirilir; çünkü burada sporcu bir sonucu borçlanmaktadır. Sporcunun bir kulübe bağlı olarak spor yaptığı ve aralarındaki hizmet sözleşmesi gereği zaten yerine getirmek zorunda olduğu edimlerin, eser sözleşmesi şeklinde seyirciye karşı borçlanılmasına da bir engel bulunmamaktadır. Sporcunun üstlendiği sonucun mutlaka maddî niteliği olan bir şey olması gerekmemektedir; önemli olan, seyircinin maddî ya da manevî bir ihtiyacının giderilmesidir (**Schulze**, s. 484, dn.39, 40).

yüzdesini aldıkları gibi, sporcular da aynı şekilde pay alabilirler veya onlar edimlerinin karşılığını kendi kulüplerinden maaş olarak alırlar. Kulübün organizatörden maddî kazanç sağlaması, kendi sporcularına yapacağı maaş ödemeleri için ona kaynak imkânı sunmaktadır. Bütün bu açıklamalara rağmen, -Alman Hukuku bakımından savunulabilecek bir görüş olmasına rağmen- kanaatimizce Türk Hukuku bakımından organizatör ile seyirci arasındaki sözleşmenin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir³⁰; eser sözleşmesi dışında bir başka işgörme sözleşmesi olarak nitelendirilecekse, bu ancak vekâlet sözleşmesi olabilir.

Spor organizatörü seyirci sözleşmesi gereği, sportif faaliyeti izlettirme ve bu amaçla yer tahsis etme yanında başka edimler de yükümlenmiş olabilir. Örneğin seçkin kişiler için locaların tahsisi, statta veya kulüp binasında belirli odalarının kullanılmasına izin verilmesi, oralarda teknik direktör ve sporcularla görüşme imkânının sağlanması, basın toplantılarını izleme imkânının verilmesi, özel ikramların (yiyecek ve içeceklerin) sunulması, ücretsiz otopark gibi haklar seyirciye sağlanabilir. Organizatörün bu ek yükümlülükleri, eser, hizmet, vekâlet ya da satım sözleşmesine ilişkin edimler görünümündedir³¹.

Seyirci sözleşmesinin, seyircilerin bir yerden sportif organizasyonun yapıldığı yere taşınması edimini de içermesi mümkündür. Eğer biletin satıl-

³⁰ Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağlı olarak ve onun direktifiyle bir ücret karşılığında belirli veya belirsiz bir süre için çalışmasını ifade eden bir sözleşmedir (BK. m.313, TBK. m.393). Organizatör seyircilerin emrinde ve onların direktifiyle çalışan kişilerden olmadığından, ücretini onlardan almadığından, tam olarak hizmet sözleşmesinden söz edilemez. Aynı şekilde, organizatör tarafından seyircilerin yararına bir iş görülmesi, belirli bir sonuca ulaşmanın değil emeğini harcayarak belirli bir uğraşta bulunmanın -bir sonuç yaratılsın ya da yaratılmasın- üstlenilmesinin söz konusu olduğu kabul edilirse, hizmet sözleşmesinin unsurlarının bulunduğundan söz edilebilir. Alman Medenî Kanununa göre işgörme sözleşmelerinden hizmet ve eser sözleşmesi ivazlı olabildiğinden, seyirci sözleşmesinin hukukî niteliği belirlenirken de eser veya hizmet sözleşmesi olması gerektiği kabulünden hareket edilmiştir. Fakat yukarıda da açıklandığı üzere, seyirci sözleşmesi Türk Hukuku bakımından hizmet sözleşmesi unsurlarını tamamıyla taşımamaktadır. Alman hukukunda vekâlet ancak ivazsız yapılabileceğinden ve ancak hukukî işlemlerin ifası için mümkün olabileceğinden (**Tandoğan**, II, s. 8-9), seyirci sözleşmesinin hukukî nitelendirilmesinde göz önünde bulundurulmamaktadır.

³¹ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.160; **Schulze**, s. 487; **Heermann/Götze**, s. 116; **Heermann**, s. 169.

dığı yer ile organizasyonun gerçekleştirileceği yer uzaksa veya özel araçlarla gidilmesi gerekiyorsa, bilet bedeli içerisine ulaşım da dâhil edilerek seyircilerin ücretsiz nakli de sözleşmenin kapsamına alınır. Bazı organizasyonlarda ise, bilet sahibi olanlardan ulaşım ücretleri belirli oranlarda indirimli alınmaktadır. Bu gibi hâllerde, seyirci sözleşmesinin, taşıma sözleşmesinin de unsurlarını içerdiğinden söz edilir.

Seyirci sözleşmesinde organizatörün edimi, satış sözleşmesi unsurlarını da çağrıştırmaktadır. Sipariş üzerine mevcut olmayan bir şeyin üretilerek teslimi kararlaştırılmışsa ve teslim edilecek şeyin meydana getirilmesi de dava edilebilir nitelikteyse, eser sözleşmesinin bulunduğu kabul edilmektedir. Emek unsurunun ağır bastığı sözleşmeler eser sözleşmesi, mal tesliminin üstün tutulduğu sözleşmeler ise satış sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir. Bu sayede eser sözleşmesi sadece klasik satış sözleşmelerinden değil, taşınır eser teslimi sözleşmesinden de (Werklieferungsvertrag) kolaylıkla ayrılabilir. Bunun dışında, satıştan farklı olarak eser sözleşmesine konu olan aslî edimin ifası da genellikle yaratıcı bir faaliyet içermektedir. Sipariş verenin talimat verme hakkı bulunmuyorsa eser sözleşmesi söz konusudur³². Bu bakımlardan organizatörün, sportif bir faaliyetin seyrettirilmesi şeklindeki borcunun satış sözleşmesi olarak nitelendirilebilmesi mümkün olmamakla birlikte, seyirciye içeride sunulan bazı imkânların satış sözleşmesi olarak değerlendirilebilmesi mümkündür.

Yukarıdaki açıklamalarda da görüldüğü üzere, organizatör ile seyirci arasındaki sözleşme bazı ek edimlerle donatılabildiğinden ve bu sebeple eser sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi, kira sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, taşıma sözleşmesi, satım sözleşmesi unsurlarını içerdiğinden (özellikle eser ve kira sözleşmesi), genellikle bu sözleşme türlerinin bir arada yer aldığı, kanunda düzenlenmeyen (isimsiz, atipik) sözleşmelerden karma bir sözleşme³³ olarak nitelendirilmesi kanaatimizce uygun olacaktır³⁴.

³² **Zevkliler/Gökyayla**, s. 363-364; **Gümüş**, II, s. 11; **Becker**, s. 588.

³³ **Schulze** (s. 484) bu sözleşmeyi, kiraya ilişkin unsurların bulunduğu bir eser sözleşmesi şeklinde karma bir sözleşme olarak nitelendirmekte ve her sözleşmeye ilişkin edimin, ona ilişkin kurallara göre değerlendirileceğini belirtmektedir (s. 487).

³⁴ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.160; **Heermann/Götze**, s. 116; **Heermann**, s. 168-169; **Arter**, s. 68-69; **Weller, Marc-Philippe**: Die Haftung von Fußballvereinen für Randalen und Rassismus, NJW 2007, s. 961; **Martin, Iris**: Sportstättenhaftung - Rechtliche Pflichten von Sportstättenbetreibern - Teil II: Möglichkeiten der

Karma sözleşmeler, kanunlarda düzenlenmiş bulunan çeşitli sözleşme tiplerine ilişkin değişik unsurların kanunda öngörülme-yen bir şekilde bir araya getirilmesiyle oluşturulan sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler değişik sözleşme tiplerine özgü unsurları içermekteyse de, kendileri, unsurlarını taşıdıkları sözleşme tiplerinden bağımsız birer sözleşme niteliğine sahiptirler. Karma sözleşmeler; çift mahiyetli sözleşmeler, kombine sözleşmeler, çeşitli tiplere ait unsurların birbirine karıştığı sözleşmeler ve kendilerine yabancı yan edimleri içeren sözleşmeler olmak üzere dörde ayrılmaktadır³⁵.

Seyirci sözleşmeleri, karma sözleşmelerin kombine akitler grubuna girmektedir. Kombine sözleşmelerde sözleşmenin taraflarından biri çeşitli sözleşmelere ait birden fazla edimi üstlenmekte, diğer taraf da tek bir edimi üstlenmektedir. Birden çok edimi üstlenen kişi bakımından çeşitli türde sözleşmelere ilişkin unsurlar bir araya getirildiği hâlde, diğer tarafın edimi genellikle para ödeme şeklindedir. Bu tür sözleşmelerde çeşitli sözleşme tiplerine özgü edimler birbirleriyle mübadele hâlinde olmayıp, tek bir tarafta bir araya getirilmiştir. Pansiyon sözleşmesi, hastaneye kabul sözleşmesi, otelcilik sözleşmesi, dışçı sözleşmesi, yap-işlet-devret sözleşmeleri, seyahat (paket tur) sözleşmeleri, portföy yönetimi sözleşmesi, yatılı okul sözleşmesi, devre tatil sözleşmesi, factoring sözleşmesi bu türden sözleşmelerdendir³⁶. Seyirci sözleşmelerinde de organizatörün yükümlendiği birden fazla sözleşme türüne ait unsurlar karşılığında seyirci, bilet ücreti olarak belirli bir para ödemektedir.

Karma sözleşmelerle ilgili olarak taraflar arasında bir uyuşmazlık çıktığında, hangi kurallara başvurularak çözüme gidileceği konusunda dört

---

Haftungsbegrenzung, DS 2007, s. 135; **Fessmann, Ingo**: Theaterbesuchsvertrag oder wann krieg ich als Zuschauer mein Geld zurück?, NJW 1983, s. 1165. AG Aachen Urteil vom 24.04.1997 - 10 C 529/96 (ZUM 1998, s. 327); AG Hannover, Urteil vom 28-11-1980 - 28 C 525/80 (NJW 1981, s. 1219).

³⁵ **Tunçomağ**, Özel, s. 14; **Tandoğan**, Halûk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, 6. Bası, İstanbul 1990, s. 12, 69 vd.; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 16-18; **Aral**, s. 52-54; **Yavuz**, s. 21-23; **Gümüş**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 1, İstanbul 2008, s. 12 vd.

³⁶ **Tandoğan**, I/1, s. 71-72; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 18; **Aral**, s. 53; **Yavuz**, s. 22; **Gümüş**, I, s. 12-13. **Tunçomağ** (Özel, s. 16) bu tür sözleşmelere “*ikiz sözleşme*” (tipik edimlerin birleştirilmesi sözleşmesi) adını vermekte ve bu sözleşmede karıştırılmış (birleştirilmiş) esas edimlerden her birine ve sadece onlardan biri söz konusu olmak şartıyla, uygun sözleşme tipinin hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir.

kuram bulunmaktadır: Soğurma (imtisas), safdışı (bertaraf) etme, birleştirme (terkip), örneksme (kıyas). Doktrinde ve Yargıtay kararlarında baskın olarak örneksme (kıyas) kuramı kabul edilmektedir. Bu kurama göre, kanunda düzenlenen özel sözleşmelere ilişkin kurallar karma sözleşmelere doğrudan doğruya değil, örneksme yoluyla ve onların mahiyetiyle bağdaştığı ölçüde uygulanmalıdır³⁷. Başka bir ifadeyle, karma sözleşmeler kanunda düzenlenmediğinden, bu sözleşmelere herhangi bir kanun hükmü doğrudan doğruya değil, ancak kıyas yoluyla uygulanabilir. Bu sebeple hâkim, karma sözleşmenin amacı ile tarafların karşılıklı menfaatlerinin adilane bir şekilde nasıl bağdaştırılabileceğini göz önünde bulundurarak, karma sözleşmenin unsurlarının ait olduğu tiplere ilişkin hükümleri kıyasen karma sözleşmeye uygulamalıdır; gerektiğinde bir tipe ilişkin çözüm yolunu tercih edebileceği gibi, çeşitli unsurlara ait hükümlerin hepsini bir tarafa bırakarak borçlar hukukunun genel esaslarını uygulayabilir. Bu şekilde de bir sonuca varılamıyorsa, örf ve adet hukukuna başvurulmalı; bu da uygun sonuca ulaşmaya yeterli gelmemişse, kendisi kanun koyucuymuş gibi bir kural yaratmalıdır³⁸ (TMK. m.1/II).

B. SÖZLEŞMENİN KURULMASI

Borçlar Kanununun 1. maddesinin birinci fıkrasına (TBK. m.1/I) göre, bir sözleşmenin kurulabilmesi için iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının (icap ve kabul) bulunması gerekir³⁹. Biletin rezerve

³⁷ **Tunçomağ**, Özel, s. 14-15; **Tandoğan**, I/1, s. 73-75; **Zevkililer/Gökayla**, s. 18-19; **Aral**, s. 56-57; **Yavuz**, s. 24; **Gümüş**, I, s. 23-25. **Fritzweiler/Pfister/Summerer** (s. 319, Nr.160) borca aykırılığın hukukî sonuçları hakkında, borçlar hukukunun genel kuralları veya belirli bir sözleşme tipine ilişkin düzenlemelerin uygulanacağını belirtirken; **Schulze** (s. 487) ise, her sözleşmeye ilişkin edimin, ona ilişkin kurallara göre değerlendirileceğini belirtmektedir.

³⁸ **Tunçomağ**, Özel, s. 15; **Tandoğan**, I/1, s. 75.

³⁹ Seyirci sözleşmelerinde icap, genellikle seyirciden gelmektedir. Organizatör ise genellikle seyirciyi icapta bulunmaya tahrik ve teşvik etmek amacıyla gazete, televizyon ve radyo ilânları, afişler gibi vasıtalarla sportif faaliyeti duyurarak icaba davette bulunmaktadır (**Arter**, s. 47-48; **Risch**, Mandy/**Kerst**, Andreas: Eventrecht kompakt Ein Lehr- und Praxisbuch mit Beispielen aus dem Konzert- und Kulturbetrieb, Berlin 2009, s. 38). Seyirci, açıkça veya bilet bedelini uzatarak (ödeyerek) seyirci sözleşmesi yapıp organizasyonu izlemek yönündeki iradesini gösterecek şekilde icapta bulunmaktadır. Organizatör de açıkça kabul beyanında bulunarak veya bileti seyirciye vererek kabul beyanında bulunur ve taraflar arasında sözleşme kurulmuş olur (**Risch/Kerst**, s. 38).

edilmesi (ayırılması) ise, organizatör ile seyirci arasında bir ön sözleşme (sözleşme yapma vaadi) kurulduğu anlamına gelir⁴⁰. Kanunlarda açıkça belirtilenler dışında, bir sözleşmenin kurulması özel bir şekle tâbi değildir (BK. m.11/I, TBK. m.12/I); asıl sözleşme bir şekle tâbi değilse, ön sözleşme de herhangi bir şekle olmaksızın yapılabilir (BK. m.22/II, TBK. m.29/II).

Organizatör ile seyirci arasında geçerli bir seyirci sözleşmesinin kurulabilmesi için, giriş biletinin (tek giriş veya kombine biletinin) seyirci tarafından satın alınması⁴¹ gerekir. Bilet, seyircinin kiraladığı yerde sportif faaliyeti izlemesine ve bilete bağlı diğer yetkileri kullanmasına imkân sağlar. Sahibinin adını taşımayan (hamile yazılı - anonymes Ticket) giriş bileti, borcun yerine getirileceği kişiyi ismen göstermeyen, fakat bu belgeye sahip kişinin yükümlülüklerin ifasını talep edebileceğini ifade eden bir belge niteliğindedir. Organizatör, maddî hukuk bakımından hak sahibi olup olmadığına bakmaksızın, bilete sahip olan kişiye edimini ifa etmekle yükümlüdür⁴². Bilet, eşya hukuku kurallarına göre (anlaşma ve teslimle) devredi-

---

Nitekim Borçlar Kanununun 1. maddesinin ikinci fıkrası (TBK. m.1/II), rızaların açıkça veya örtülü (zımnî) olarak beyan edilebileceğini düzenlemektedir.

⁴⁰ **Risch/Kerst**, s. 40.

⁴¹ Seyirci tarafından “*biletin satın alınması*” yerine, “*biletin edinilmesi*” demek daha isabetlidir. Çünkü seyirci sözleşmesi bir satım sözleşmesi niteliği taşımaz (**Arter**, s. 48, dn.90); **Risch/Kerst**, s. 39.

⁴² Açık tribün bileti, konser, tiyatro veya opera biletlerinin hamile yazılı kıymetli evrak olduğu kabul edilmektedir. Çünkü hak senetle ileri sürülebilmekte ve borçlu (tiyatro, konser yönetimi adına denetleme yapan), hamilden maddî hukuk anlamında meşru hamil olduğunu ispat etmesini isteyememektedir; söz konusu biletlerin yığınla ve belirsiz alıcılar için düzenlenmiş olması ile işlem güvenliği de böyle bir ispata haklılık kazandırmamaktadır (**Tekinalp, Ünal/Poroy**, Reha: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 19. Bası, İstanbul 2010, s. 47). Üzerlerinde isim yazılı olmayan senetler (tiyatro, konser, maç biletleri) borçlu ve alacaklının durumu itibarıyla kıymetli evraka göre bir farklılık taşımamakla birlikte, dolanım yeteneği yönünden kıymetli evrak sayılmazlar; bunlar dolanıma özgülenmiş olmayıp, arızı (istisnai) olarak dolanımdadır; genellikle ilk hamile (organizatöre) ulaştırılması amacıyla başkasına devredilebilirler (**Ülgen, Hüseyin/Helvacı**, Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 6. Bası, İstanbul 2009, s. 36, kn.102). Alacaklı, biletin ibrazı dışında başka bir vasıtayla kendisinin hak sahibi olduğunu ispat zorunda değildir. Bu biletler sportif faaliyetten önce çok sayıda çıkarıldığı ve devredilebildiği için hamile yazılı kıymetli evrak sayılmaktadır; bilet hamilleri, organizatörün borcunu, biletler ibraz edilmeden ifa etmeyeceğini ve kendileri için rezerve edilmiş yerlere başkalarının oturulmayacağını beklemek hakkına sahiptir. Bununla birlikte, kıymetli evraka ilişkin iptal edilebilirlik burada fazla bir anlam ifade etmemektedir;

lebilir. Sportif organizasyonun yapıldığı yere bir kereliğine giriş hakkı veren biletlerin nama yazılı (personalisiertes Ticket) olması da mümkündür. Abonman (kombine) bileti de, nama yazılı senet sayılır; organizatör, bu biletin sahibinin maddî hukuk açısından hak sahibi olup olmadığını denetleyebilir⁴³. Bu biletlerin, borçlar hukuku kurallarına göre alacağın temliki suretiyle devredilmesi mümkündür⁴⁴. Söz konusu devir, bilet sahibi seyircinin para kazanmak amacıyla, özel sebeplerden müsabakayı seyretme engeli olduğu için bedeli karşılığında veya herhangi bir amaçla bedelsiz olarak gerçekleşebilir. Borçlar Kanununun 162. maddesinin birinci fıkrasına (TBK. m.183/1) göre, kanun veya sözleşmeyle ya da işin niteliği gereği yasaklanmış olmadıkça, alacaklı (seyirci), borçlunun (organizatörün) rızasını armaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir. Devir yasağı özel bir sözleşmeyle veya genel işlem şartlarıyla kararlaştırılabileceği gibi, asıl sözleşmedeki bir şart olarak da bulunabilir. Son yıllarda özellikle futbolda uygulamaya başlatılan elektronik biletler de, nama yazılı bilet türlerinden kabul edilmelidir; zira seyirciye ait bilgilerin ve fotoğrafının üzerinde yer aldığı elektronik karta, izlenilmek istenen maçın bileti yüklenmekte ve seyirci bu kartı okutarak stadyuma girebilmektedir⁴⁵. Organizatör tarafından, nama yazılı biletlere

---

iptalin külfetli ve masraflı olması yanında, sürenin çok kısa olması sebebiyle de bir fayda sağlamamaktadır (**Pulaşlı**, Hasan: Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Bası, Ankara 2009, s. 21).

⁴³ Üzerlerinde isim yazılı olan (bir kişinin adına düzenlenen) biletlerde, borçlu alacaklının kimliğini denetleyebilir (kontrol edebilir) ve sadece bu kişiye karşı edimde bulunabileceğini ileri sürerek senedi elinde bulunduranlara ifadan kaçınabilir (**Ülgen/Helvacı**, s. 36, kn.103). Biletlerin üzerinde hak sahibinin isminin gösterildiği durumlarda kimlik kartı, pasaport, nüfus cüzdanı gibi kimliklerle yapılan denetleme (karşılaştırma), bazı kişilerin (özellikle holiganların) sportif faaliyete girmesini ve korsan bilet satışını engellediği için organizatör açısından büyük fayda sağlamaktadır (**Schulze**, s. 485).

⁴⁴ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.161; **Schulze**, s. 484-485; **Risch/Kerst**, s. 40.

⁴⁵ Dünyada ilk defa büyük ölçekli olarak 2006 Dünya Futbol Şampiyonasında elektronik bilet uygulaması yapılmıştır. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunumuzun 5. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, spor müsabakalarının yapıldığı alanlara girişi sağlayacak biletler, elektronik sistem üzerinden oluşturulur. Bilet satın almak isteyen kişilerle ilgili olarak, üzerinde adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve fotoğrafı olan bir elektronik kart oluşturulur. Kişinin yabancı olması hâlinde kart üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yerine uyruğu olduğu devletin adı ile Türkiye'ye giriş yaptığı pasaportun seri numarası kaydedilir. Bilet

satışları kişilere özgü elektronik kart üzerinden yapılabilir. Spor müsabakalarına, kişi ancak adına düzenlenen elektronik kartla izleyici olarak girebilir. Spor müsabakasına izleyici olarak girecek kişilerin kontrolünü ev sahibi kulüp yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük ev sahibi olmayan müsabakalarda, müsabakaya katılan her iki kulüp; milli müsabakalarda ise, ilgili federasyon tarafından yerine getirilir. Kanunun 21. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, spor alanında kendisine tahsis edilenden başka yere oturmakta ısrar eden seyirci, zor kullanılarak dışarı çıkarılır. Kanunun 5. maddesinin 11. fıkrasına göre ise, elektronik kart uygulamasıyla ilgili olarak;

a) Bilet organizasyonu ve seyircilerin müsabaka alanlarına giriş ve çıkışına ilişkin kontrol ve denetim yetkisi federasyonlara ait olup, federasyonlar bu amaçla bünyelerinde merkezi kontrol sistemi oluşturur. Elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınacak kişisel bilgiler, federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulur. Bu veri tabanı Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı erişimine açıktır.

b) Elektronik kart ile elektronik kart kapsamında satışı gerçekleştirilecek biletlerin basım, satış ve dağıtımına ilişkin yerel uygulamalar kulüpler tarafından, sistem üzerinden merkezi satışları ise ilgili federasyonlar tarafından gerçekleştirilir.

c) Elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklâm ve pazarlamasında ilgili federasyonlar yetkilidir. Merkezi pazarlama ve bilet satışından elde edilecek gelirler kulüplere ait olup, federasyon ya da yetki verdiği üçüncü kişiler nezdinde oluşacak bu gelirler kamu kurum ve kuruluşlara ilişkin alacaklar hariç olmak üzere haczedilemez, devir ve temlik edilemez. Federasyonlar bu fıkra kapsamında belirtilen yetkilerini kısmen veya tamamen üçüncü kişilere devredebilir.

Kanunun 5. maddesinin altıncı fıkrasına göre de, futbol dalında en üst lig ile bir altındaki ligde bulunan kulüpler, dördüncü ve beşinci fıkralardaki sistemle ilgili teknik donanımları kendi kullanımındaki spor alanlarında kurmakla yükümlüdür. Elektronik karta ilişkin hükümler hariç olmak üzere aynı yükümlülükler, basketbol, voleybol ve hentbol dallarındaki en üst ligde bulunan kulüplerin kendi kullanımındaki spor alanları bakımından da geçerlidir.

Kanunun 15. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, kendisine ait elektronik kartı bir başkasının spor müsabakasına seyirci olarak girmesini sağlamak amacıyla kullandıran kişi adli para cezasıyla cezalandırılır. Suçun spor müsabakalarına seyirci olarak katılmaktan yasaklanmış kişi tarafından işlenmesi hâlinde, hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Aynı maddenin beşinci fıkrasına göre ise, spor müsabakalarına seyirci olarak girişi sağlamak amacıyla elektronik kartı yetkisiz olarak üreten, satan, satışa arz eden, devreden, satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi bir yıldan dört yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Bu kartı kendi kullanımı için kabul eden ve bulunduran kişi bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Elektronik bilet, günlük hayatımızda kredi kartları, otobüs biletleri ve benzeri kartlar olarak örnekleri bulunan bir uygulamadır. Elektronik biletlerde seyircinin fotoğrafı, vatandaşlık numarası, ad-soyadı bulunup, biletler koltuk numarasıyla ilişkilendirilmektedir; seyirciler maça girmek için elektronik kart alacak, izlemek istediği maçın

devir yasağı konulması mümkündür. Hamile yazılı biletlerde de böyle bir yasak teorik olarak konulabilmekle birlikte, pratik olarak bunun işlerliği bulunmamaktadır.

Sözleşmenin kurulması için biletin satın alınması gerekmele birlikte, biletin teslimi şart değildir; fakat sözleşmenin organizatör tarafından ifa edilebilmesi için (seyircinin sportif faaliyeti izlemeye kabul edilebilmesi için) biletin ibrazı gerekeceğinden, biletin organizatör tarafından seyirciye teslimi gerekmektedir⁴⁶. Bu itibarla biletin, sözleşmenin kurulduğunu ispata yarayan bir belge (Beweisurkunde)⁴⁷ olduğu söylenebilir. Seyirci, bilete bağlı haklardan yararlanabilmek için biletin aslını ibraz etmelidir; aksi hâlde organizatör tarafından müsabakaya kabul edilmeyebilir. Biletin yıpranması, üzerindeki geçerliliğini ifade eden bilgilerin silinmesi ya da zarar görmesi durumunda da bilet geçerliliğini kaybedebilir. Bu durumda biletin aslı ibraz edilmiş olsa bile, geçerli bir bileten söz edilemeyeceğinden (ısı kaynakları ya da güneş ışığı sebebiyle zarar görmüş veya herhangi bir tahrifattan dolayı sistemin okuyamadığı bilet söz konusuysa) seyirci herhangi bir hak iddia edemez. Biletin kaybolması veya çalınması, zarar görmüş olması durumunda yenisinin bedelsiz olarak verilebilmesi mümkün değildir. Bazı müsabakalarda biletle giriş yapıldıktan sonra dışarı çıkılması hâlinde, aynı biletle yeniden giriş yapılmasına izin verilmemektedir; bu sebeple biletlerin, müsabaka sırasında hak sahibine istediği gibi giriş ve çıkış yetkisi tanıdığından söz edilemez; girişler genellikle özel kurallarla düzenlenmiştir. Bunun yanında, müsabakayı izleme imkânı sağlayan biletlerin, karşılaşma sonuna kadar muhafaza edilmesi gerekmektedir; aksi hâlde, tesis içerisinde yapılacak bilet kontrollerinde bileti yanında bulunmayan seyircilerin tesis dışına çıkartılması mümkündür⁴⁸.

---

bileti bu karta yüklenecek, stadyuma bu kart gösterilerek girilecektir. Bu şekilde hangi yaşta kaç kişinin karşılaşmayı izlemeye geldiği, ne zaman geldiği, hangi takımı tuttuğu gibi birçok bilgiye ulaşılması da mümkün olacaktır. Düşük bir maliyetle bir kez alınan bu kart 5 yıl boyunca, Spor Toto Süper Lig ve Bank Asya 1. Lig için geçerli olacaktır. Kart sahibinin karşılaşmayı izlemeye gidememesi durumunda, bir başkasına bu hakkını devredebilmesi de mümkündür.

⁴⁶ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.161; **Schulze**, s. 484, dn.44.

⁴⁷ **Arter**, s. 48, dn.90.

⁴⁸ Biletin teşhis fonksiyonuna sahip olduğu kabul edilecek olursa, yukarıda yapılan bazı açıklamalarda, bilet hamilinin hakkını başka bir belgeyle (örneğin biletin fotokopisi

Biletlerde “Satın alınan biletler iade edilemez.” yönünde kayıtlara rastlanmaktadır. Bir sözleşmenin kurulabilmesi için iki tarafın iradesine ihtiyaç varsa, sona ermesi için de bu irade beyanları gereklidir. Yoksa bileti satın alan kişinin istediği zaman ve herhangi bir gerekçe göstermeksizin bileti iade ederek aralarındaki seyirci sözleşmesine tek taraflı irade beyanıyla son verebilmesi mümkün değildir; fakat organizatör seyirciye bu hakkı daha önceden tanımlı, bu durumda şüphesiz tek taraflı iradeyle biletin iadesi mümkündür. Bununla birlikte, bilet üzerindeki biletin geri alınmayacağına ilişkin kaydın geçerli olabilmesi için, seyirci tarafından kabul edilmiş olması gerekir. Seyirci bileti satın alırken genellikle böyle bir kaydın bulunduğu haberdar değildir; ayrıca, müsabakayı seyretmesi için bileti satın almak zorunda olduğundan, biletin üzerinde veya girişte bir duvar ilanında bunu görmüş olsa bile bu kaydı mecburen kabul etmiştir. Bu sebeple, seyircinin hür iradesine dayanmadığından bu tür kayıtların geçerli olmadığı kanaatindeyiz⁴⁹. Fakat bileti iade etmek isteyen seyircinin haklı bir gerekçe göstermesi gerekmektedir; herhangi bir gerekçe olmadan biletin iadesi mümkün değildir⁵⁰. Ayrıca müsabakanın tamamlanmasından sonra biletin iade

---

veya internet çıktısıyla) ispatlaması ya da görünüş olarak hak sahibi olduğunun açıkça belli olması (örneğin VIP tribününde yeri olan ünlü bir kişinin biletini kaybetmesi durumunda) bilet ibraz edilmese bile bilete bağlı hakların talep edilebilmesi mümkündür.

⁴⁹ 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanununun 20. maddesinin birinci fıkrasına göre “Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyen, ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir. Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.”; 21. maddesinin birinci fıkrasına göre de, “Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.” Aynı Kanunun 22. maddesine göre ise, “Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.”; 25. maddeye göre ise, “Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.”

⁵⁰ Borçlar Kanununun 286. maddesinin (TBK. m.369) kıyasen uygulanması suretiyle (organizatörle arasında kurulan sözleşmeyi devam ettirmesinin kendisinden beklenebileceği durumlarda), seyircinin bileti iade etmesi hâlinde (sportif faaliyet başlamadan

edilmesi de mümkün olmamalıdır; zira müsabakadan önce bilet iade edilseydi, organizatörün bu bileti başkasına satarak zararını engelleyebileceği kabul edilmelidir.

Organizatör bakımından sözleşme yapma zorunluluğu (Kontrahierungszwang) kanunen düzenlenmediğinden, organizatörün sözleşme yapma yükümlülüğü altında olmadığı; çünkü bugün genellikle kabul edilen anlayışa göre, bir spor organizasyonuna seyirci olarak katılmanın insanın temel ihtiyaçlarından (hayatî madde ve hizmetlerden) biri sayılmadığı ileri sürülmüştür⁵¹. Diğer bir görüşe göre ise, sportif, sanatsal veya kültürel organizasyonlar artık hayatımızın bir parçası sayıldığından, organizatörün ancak haklı bir sebeple (örneğin biletlerin tükenmesi, güvenlik gerekçesi gibi sebeplerle) seyircinin sözleşme yapma teklifini reddetmesi mümkündür⁵². Kanaatimizce de, sözleşme yapma zorunluluğunu sadece temel ihtiyaçlarla sınırlandırmak isabetli değildir; kültürel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar da bu kapsamdadır⁵³. Herhangi bir seyirciyle haklı bir sebep olmaksızın sözleşme yapılmaması, alternatifi olmayan bu karşılaşmayı seyircinin izleyememesi sonucunu doğurur⁵⁴. Bununla birlikte, özellikle

---

önce dönme, başlamışsa fesih), sona ermenin parasal sonuçları hakkında hâkimin karar verebileceği kabul edilebilir.

⁵¹ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319, Nr.161; **Schulze**, s. 485.

⁵² **Risch/Kerst**, s. 38-39. Münster Asliye Hukuk Mahkemesinin bir kararına konu olayda, bir spor kulübü, bir gazetenin spor yazarına (gazetesinde ileri sürdüğü bazı iddialara kızarak) kendisine ait stadyuma giriş yasağı koymuştu. Mahkeme, özellikle basın özgürlüğünü koruyan Alman Anayasası'nın 5. maddesine dayanarak bu yasağı kaldırmıştır. Aynı esastan hareket edilirse, kulübün davranışının Anayasamızın 28. maddesinde düzenlenen basın özgürlüğüne ve 26. maddesinde düzenlenen düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğüne yönelik bir ihlâl olarak değerlendirilmesi mümkündür. Burada sözleşme yapma zorunluluğu doğrudan değil, dolaylı olarak Anayasa hükümlerine dayanmakta olup, Anayasa hükümlerine göre içeriği belirlenip somutlaştırılmış kişilik hakkı, ahlâk ve kamu düzeni gibi kavramlara aykırılık söz konusudur (**Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: Borçlar Hukuku Genel Bölüm (Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme), Birinci Cilt, 4. Bası, İstanbul 2008, s. 517).

⁵³ **Kocayusufpaşaoğlu** da (s. 520), futbol maçlarını seyretmenin normal ihtiyaçlar kategorisine girdiğini, gazeteci olarak mesleği icabı stadyuma gitmek zorunda olanlar bakımından ise buradaki ihtiyacın hayatî ihtiyaçlar kategorisine girdiğini belirtmektedir.

⁵⁴ **Arter**, s. 93; **Kocayusufpaşaoğlu**, s. 518. Ayrıca, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesinde, üzerinde "numunedir" veya "satılık değildir" ibaresi bulunmayan bir malın ticarî bir kuruluşun vitrininde, rafında veya açıkça görülebilir herhangi

karaborsa bilet satışlarıyla mücadele edebilmek ve herkese seyir imkânı sağlamak amacıyla, kişilerin satın alabilecekleri bilet sayısında bir sınırlama yapılabilir.

Organizatör, seyirciler tarafından gerçekleştirilen daha önceki sözleşme ihlallerini (örneğin seyirci taşkınlıklarını) göz önünde bulundurarak, onlara stada giriş yasağı (Stadionverbote) koyabilir ve onlarla sözleşme yapmayabilir. Bu onun, kendine ait bir mekânda kimlerin bulunup bulunmayacağını belirleme hakkından (Hausrecht)⁵⁵ kaynaklanmaktadır. Bu hakkın kapsamı ve uygulanması kısmen tartışmalıdır; özel hukuka tâbi organizatör Medenî Kanun gereği malik ve/veya zilyet olarak bu hakka sahiptir. İdare hukukuna tâbi tüzel kişiler (örneğin yerel yönetimler) ise, organizatör olarak düzenleyici yetkilerine (idare hukukundan kaynaklanan yetkilerine) dayanarak seyir yasağı koyabilirler ve bazı seyircilerle sözleşme yapmayabilirler. Spor federasyonları -özellikle futbolda- güvenliği sağlamak ve taşkınlıkları önlemek için yönetmelikler çıkartmaktadır; bunlar, organizatör açısından da stat yasağının dayanağını oluşturur. Organizatörler (örneğin kulüpler), spor müsabakalarını, katılanların malvarlığı ve şahısvarlığı değerlerine zarar gelmeyecek şekilde düzenlemekle yükümlü olduğundan ve buna yönelik uygun önleyici tedbirleri almaya yetkili bulduklarından, bunu ihlâl edici (ihlâl edebilmesi muhtemel) nitelikteki kişileri statlara almamaları kişilerin temel haklarına hukuka aykırı bir saldırı niteliği taşımamaktadır⁵⁶.

Futbol söz konusu olduğunda, kulüpler ve federasyonlar ile adlî veya idarî makamlar tarafından seyirden men (stada giriş) yasağı verilebilir⁵⁷.

---

bir yerinde teşhir edilmesi hâlinde satıcının bu malların satışından kaçınmayacağı; hizmet sağlamadan da haklı bir sebep olmaksızın kaçınılamayacağı hükme bağlanmıştır. Hükümde yer alan “*haklı sebep*” kavramı, her olayın özellikleri dikkate alınarak incelenmeli ve hukukumuzda sözleşme özgürlüğünün esas olduğu göz önünde bulundurulacak çok dar ve sınırlayıcı bir yoruma tâbi tutulmalıdır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s. 525).

⁵⁵ Bu hak (Hausrecht) açık bir şekilde Medenî Kanunda düzenlenmiş değildir; fakat hukukî bir kavram olarak hem özel hukukta hem de kamu hukukunda kullanılmaktadır (**Schulze**, s. 482, dn.18).

⁵⁶ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 319-320, Nr.162; **Arter**, s. 90; **Risch/Kerst**, s. 39.

⁵⁷ 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18. maddesinde oldukça ayrıntılı bir şekilde (on fıkra hâlinde) seyirden yasaklanma konusu düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre, kişinin, bu Kanunda tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar

Örneğin Alman Futbol Federasyonunun, hakkında seyirden men yasağı bulunan seyircileri kulüplerin stadyumlara sokmamalarına yönelik düzenlemeleri kulüpleri de bağlamaktadır. Bu yasaklamanın hukukî temeli sadece dernekler hukukuna ilişkin düzenlemeler değil, aynı zamanda taşınmaz malikinin yetkilerini belirleyen hukuk kurallarıdır. Stadyumdaki doğrudan zilyetlik, organizatöre taşkınlıkta bulunan seyircileri stattan uzaklaştırma ve gelecekte de stada sokmama şeklinde bir hak sağlamaktadır; bu, seyircilerin ileride stada girerek taşkınlıkta bulunmalarını ve organizatörün haklarını ihlâl etmelerini engellemeye yöneliktir. Organizatöre bahşedilen bu yetkiler, müdahalenin önlenmesi veya durdurulması kapsamındadır; kuvvet kullanarak bunu gerçekleştirebilmek de mümkündür. Stadyuma giriş yasağının, sözleşmeye aykırılık kapsamında değerlendirilebilmesi de mümkündür; çünkü daha önce stadyuma biletli seyirci olarak girmesine rağmen bu sözleşmeye (yan yükümlere) aykırı davranışta bulunan kişi, bu davranışının bedeli olarak belirli bir süre stadyuma giriş yasağı almaktadır. Fakat bir sözleşme kurulmamış olsa bile (örneğin daha önce biletsiz olarak stada girmiş kişiye), organizatörün stada giriş yasağı koyabilmesi, daha önceki davranışları sebebiyle kişileri müsabakalara almaktan kaçınması, şüpheli ve tehlikeli olan kişileri engellemesi, biletsiz girenleri çıkarabilmesi, biletli girip de içeride başkalarını rahatsız edici davranışlarda bulunanları çıkartabilmesi mümkündür⁵⁸.

Stada giriş (seyir yasağı) bulunmasına rağmen bir seyirci giriş bileti almışsa, eğer bilet nama yazılıysa bu seyircinin karşılaşmayı izleyebilmesi mümkün olmadığından, baştaki imkânsızlık sebebiyle sözleşmenin geçersiz olduğu söylenebilir. Gerçi imkânsızlık, bir sözleşmede taraflardan birinin

---

verilir. Seyirden yasaklanma ibaresinden kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması anlaşılır. Hükmün kesinleşmesiyle infazına başlanan seyirden yasaklanma yaptırımının süresi, cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle sona erer. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararıyla birlikte hükmedilmesi hâlinde, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle bu güvenlik tedbirinin uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir.

⁵⁸ **Schulze**, s. 486. Organizatör tarafından stattan çıkartılan veya stada alınmayan kişilerin tespit davası açması, uğradıkları maddî ve/veya manevî zarar için tazminat talebinde bulunabilmeleri mümkündür (**Schulze**, s. 486, dn.71). Bu, kişilik hakkını koruyucu Medenî Kanun hükümlerinden (TMK. m.23 vd.) kaynaklanmaktadır.

diğerine taahhüt ettiği edimin yerine getirilmesinin doğal, fiilî veya hukukî sebeplerle mümkün olmadığı hâllerde söz konusu olmaktadır; burada ise, seyircinin stada giriş yasağı, yapılan sözleşmeden onun faydalanmasını imkânsız hâle getirmektedir. Fakat diğer açıdan bakıldığında, organizatörün seyirciye karşı yükümlülüklerinin onun stada giriş yasağı sebebiyle yerine getirilmesinin imkânsız olduğundan söz edilebilir. Bununla birlikte, kendisi açısından böyle bir durumun farkında olarak bilet satın alan kişinin, bunun sonucuna katlanması (bilet bedelini geri alamaması) gerektiği de düşünülebilir. Kanaatimizce, baştaki imkânsızlık sebebiyle sözleşmenin geçersiz olduğu (BK. m.20/I, TBK. m.27/I)⁵⁹ ve bilet bedelinin seyirciye iade edilmesi gerektiği kabul edilmelidir; organizatörün bir zararı olmuşsa (örneğin iade edilen bilet bir başkasına satılmadığı için organizatör zarar etmişse) bu durumda bilet bedeli iade edilmeyebilir veya bir kısmı iade edilebilir⁶⁰.

⁵⁹ Sözleşmenin imkânsızlık sebebiyle geçersiz olabilmesi için, edime ilişkin imkânsızlığın sözleşmenin yapılmasından önce ortaya çıkmış olması ve objektif nitelikte bulunması (herkes için olması) gerekir. Sözleşme yapıldıktan sonra ortaya çıkan imkânsızlık butlan sebebi değildir. Aynı şekilde, sözleşme yapılmadan önce borçlu için mevcut olan imkânsızlığa rağmen edimin bir başkası tarafından yerine getirilmesi mümkünse, subjektif (borçlunun şahsı için) bir imkânsızlık bulunur; bu tür bir imkânsızlık ise, sözleşmeyi batıl kılmaz. Alman Medenî Kanununda yapılan değişiklikle başlangıçtaki imkânsızlık butlan sebebi olmaktan çıkartılarak sonradan ortaya çıkan imkânsızlık hükümlerine tâbi kılınmıştır (**Tekinay**, Selahattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Haluk/**Alttop**, Atilla: *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul 1993, s. 404, 907; **von Tuhr**, Andreas: *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, Cilt 1-2 (Çev.: Cevat Edege), Ankara 1983, s. 253; **Tunçomağ**, Kenan: *Türk Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler*, İstanbul 1976, s. 259-260; **Oğuzman**, Kemal/**Öz**, Turgut: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, İstanbul 2010, s. 78; **Reisoğlu**, Safa: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 21. Bası, İstanbul 2010, s. 133, 334-335; **Kılıçoğlu**, **Ahmet M.**: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 11. Bası, Ankara 2009, s. 496; **Hatemi**, Hüseyin/**Gökyayla**, K. Emre: *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, İstanbul 2011, s. 77-78, 311). Bileti satın almadan önce stada giriş yasağı bulunan seyirci, bilet aldığı karşılaşmayı izleme hakkına sahip olmadığından, organizatörün ona bu imkânı sunması mümkün değildir; başka hiçbir organizatör de söz konusu sportif faaliyeti ona seyrettirme imkânına sahip olmadığından, herkes için geçerli bir hukukî imkânsızlık söz konusudur ve bu sebeple sözleşme batıldır.

⁶⁰ Batıl bir sözleşme kural olarak hiçbir sonuç doğurmamasına rağmen, örneğin sözleşme yapılırken taraflardan biri imkânsızlığı biliyor ve buna rağmen diğer tarafı bundan haberdar etmiyorsa, karşı tarafın sözleşmenin geçerli olduğuna güvenmesinden dolayı (culpa in contrahendo) uğradığı menfî zararı tazmin etme borcu altına girer (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, s. 903); **von Tuhr**, s. 254; **Oğuzman/Öz**, s. 78; **Reisoğlu**, s. 134; **Kılıçoğlu**, s. 72.

Hamile yazılı biletlerde de benzer şekilde düşünölmelidir; eğer stada giriş yasağı olan birisi böyle bir bilet satın almışsa ve kendisi stada alınmamışsa, bileti bir başkasına devredebilir. Bu durumda biletin yeni sahibi stada girebilir. Bileti devredememişse, organizatöre iade ederek bilet parasını geri alabilir; eğer organizatörün bir zararı olmuşsa, bilet bedelini iade etmeyebileceği gibi, bir kısmını iade etmekle yetinebilir⁶¹. Bilet çok önceden satın alınmasına rağmen daha sonra stada giriş yasağı konulmuşsa, bu durumda da Borçlar Kanununun 117. maddesinin (borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık)⁶² (TBK. m.136) uygulanması söz konusu olur; zira bu hâlde, sözleşmenin kurulmasından sonra borcun ifası doğrudan doğruya bir hukuk kuralıyla yasaklanmış ya da borçlu böyle bir kuralın uygulanması sonucu ifa iktidarını kaybettiğinden, hukukî bir imkânsızlık söz konusudur⁶³. Aslında burada edimin imkânsızlaşmasına alacaklının kendi kusuruyla sebep olduğu

⁶¹ Seyirci sözleşmesinde, kira sözleşmesine ilişkin unsurlar da bulunmaktadır. Borçlar Kanununun 252. maddesine (TBK. m.324) göre, kiracı, kendi kusurundan veya kendinde gerçekleşen mücbir bir sebep yüzünden kiralananı kullanamadığı ya da sınırlı şekilde kullandığı takdirde kiralayan, kiralananı sözleşmeye göre kullanmaya elverişli bir şekilde hazır bulundurmuşsa, kiracı, kiranın tamamını vermek zorundadır. Bu durumda kiralayan, harcamak zorunda kalmadığı miktarı ve kiralananın başka bir şekilde kullanılmasından elde ettiği menfaatleri kiraya mahsup edebilir. Sözleşmenin yerine getirilmesini katlanılamaz bir duruma getiren sebepler varsa, iki tarafın da sözleşmeyi feshetmek hakkı bulunmaktadır.

⁶² Borçlunun sonraki imkânsızlıktan sorumluluğu her zaman kusurlu olmasını gerektirmekte, borçlu bazen kusurlu olmasa bile imkânsızlıktan sorumlu tutulmaktadır. Bu sebeple, “kusursuz sonraki imkânsızlık” yerine, “borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık” ifadesi tercih edilmelidir (Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, İstanbul 2010, s. 1251).

⁶³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 906, 999; Eren, s. 1249. Sözleşme yapıldıktan sonra ortaya çıkan imkânsızlık borçlunun kusuruna dayanmadıkça, ister objektif ister sübjektif nitelikte olsun (herkes için veya sadece borçlu için imkânsızlık olsa bile) borçlu borcundan kurtulur (Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 904; von Tuhr, s. 560; Tunçomağ, Genel, s. 787, 791; Reisoğlu, s. 336; Hatemi/Gökyayla, s. 311). Stada giriş yasağının organizatörün kusuruna dayanmadığı (seyircinin kusuruna dayandığı) düşünöldüğünde, organizatör borcundan kurtulmuş olur. Oğuzman/Öz'e göre ise (s. 311), borçlunun kusuru bulunsa da bulunmasa da ifası imkânsızlaşan borç sona erer; kusurlu veya kusursuz ifa imkânsızlığı arasında bir fark bulunmamaktadır. Kusurlu imkânsızlıkta, alacaklının uğradığı zarar Borçlar Kanununun 96. maddesine göre tazmin edilmesine rağmen, kusursuz imkânsızlıkta böyle bir tazmine Borçlar Kanununun 117. maddesi engeldir.

hususlu gözden kaçırılmamalıdır; bu hâlde de Borçlar Kanununun 117. maddesinin kıyasen uygulanması suretiyle borç borçlu (organizatör) yönünden sona ermekte, fakat sanki kendi edimini ifa etmiş gibi kabul edilerek karşı edimi talep hakkını muhafaza etmektedir⁶⁴.

Eğer kombine bilet sahibi (uzun süreli borç ilişkisinin tarafı) bir kişiye karşı seyir yasağı getirilmişse, uzun süreli sözleşme ilişkilerindeki (örneğin hizmet sözleşmesindeki) haklı sebeple fesih kurumundan kıyasen yararlanarak fesih imkânı tanınmalıdır⁶⁵. Fakat burada, Borçlar Kanununun 117. maddesinin uygulanması da düşünülebilir. Borçluya (organizatöre) isnad olunamayan sebeplerle borcun ifası mümkün olmazsa (borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlık), borç sona erer; bu durumda alacaklı da kendi edimini yerine getirmek zorunda değildir. Böylece kombine biletin kalan süresi kadar değerinin (bilet bedelinin) seyirciye iade edilmesi gerekir. Fakat organizatörün uğradığı zarar varsa, kusuruyla seyir yasağı alan seyirciye bilet bedelinin tamamı veya bir kısmı iade edilmeyebilir⁶⁶.

⁶⁴ **Eren**, s. 1252. **Tunçomağ**'a göre de (Genel, s. 259), imkansızlıktan alacaklının sorumlu olduğu hâllerde Borçlar Kanununun 117. maddesi uygulanamaz; bu durumda borçlu sanki ifada bulunmuş gibi kabul edildiğinden, alacaklıdan karşı edimi istemeye yetkilidir. Fakat borçlunun, kendi edimini ifa etmemek suretiyle tasarruf ettiği miktarın alacaklıdan isteyebileceği edimden düşülmesi gerekir. Aynı yönde bkz. **Oğuzman/Öz**, s. 292.

Borçlar Kanununun 117. maddesine göre, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmiş olan edimi isteme hakkını kaybetmektedir. Fakat Türk Borçlar Kanununun 136. maddesine eklenen son fıkra hükmüne göre, -dürüstlük kuralının bir gereği olarak-borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür. Bu hüküm gereği, eğer seyirci stada giriş yasağı sebebiyle müsabakayı seyredemeyeceğini organizatöre zamanında bildirmez, biletini bir başkasına devretme hakkını kullanmaz ya da organizatörün bu bileti bir başkasına satma imkânını sağlamazsa, organizatör uğradığı zarar kapsamında bilet bedelini iade etmeyebileceği gibi, bir kısmını iade etmekle de yetinebilir.

⁶⁵ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.162.

⁶⁶ Sözleşme geçerli bir şekilde kurulduktan sonra ortaya çıkan ifa imkânsızlığı (objektif veya sübjektif olması önem taşımaksızın) borçlunun kusuruna dayanıyorsa, borçlu bundan sorumlu olur; çünkü bu durumda imkânsızlık, Borçlar Kanununun 96. maddesi (TBK. m.112) anlamında borca aykırılık oluşturur (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 904; **von Tuhr**, s. 559-560; **Tunçomağ**, Genel, s. 787, 801 vd.; **Reisoğlu**, s. 336;

Seyirci nama yazılı bilet almışsa ve seyircinin stada giriş yasağı veya başka sebeplerden sportif faaliyeti izleyememesi durumu ortaya çıkmışsa, organizatör tarafından kendisine bileti devir yetkisi tanınmadığı sürece, biletini başka birisine devredemez; fakat organizatöre iade edebilir. Organizatör de, duruma göre bilet bedelini seyirciye iade edebilir. Hamile yazılı biletlerde ise, seyircinin bu bileti başka birine devretme (satma) imkânı bulunmaktadır. Fakat karaborsa bilet satışlarının engellenmesi için, seyirci hakkında gerçekten bu şekilde bir engelin bulunması ve bunun üzerine organizatörün onayı aranabilir; aksi hâlde, kişilerin uygun fiyattan aldıkları biletleri organizatörün onayı bulunmaksızın yüksek fiyattan başkalarına satması mümkün olur. Organizatörün onayı, sportif faaliyetin güvenliğinin sağlanması bakımından da önem taşır; bu şekilde organizatör, biletin yeni sahibini öğrenmiş olur. Fakat hamile yazılı biletlerde devir yasağının kontrol edilebilmesinin çok güç olduğu da belirtilmelidir. Bazı durumlarda ise organizatörün onayının alınması değil, ona sadece bir bildirimde bulunulması yeterli görülebilir. Biletin hiçbir şekilde (haklı bir sebep olsa bile) bir başkasına devredilemeyeceğine veya ancak organizatörün onayıyla devredilebileceğine yönelik bir yasak, seyircinin ölçüsüz bir şekilde zararına sebep olabilir; bu yüzden geçerli değildir⁶⁷. Özel bir düzenleme bulunmuyorsa, hamile yazılı biletlerin serbestçe başkalarına devredilebilmesi mümkündür.

Özel şartlarla ve belirli kişilere satılan biletler (isme yazılı özel biletler), ancak organizatörün onayıyla başka birine devredilebilir. Aksi durumda, gerekli koşullara sahip olmadıkları için normal şartlarda organizatörden satın alamayacakları biletleri başkasından satın alarak aynı sonuca ulaşan kişiler, organizatörün getirdiği bu kurallarla ulaşmak istediği sonuca zarar verebilirler. Bu konudaki kararı, kendisinden onay alınacak organizatör vermelidir.

Biletin satılmasıyla kurulan seyirci sözleşmelerinde, organizatörün düzenlediği genel işlem şartları uygulanmaktadır⁶⁸. Yapılan sözleşme, aynı

Hatemi/Gökyayla, s. 313). Böylece, kusuruyla seyir yasağı alan seyirci borcuna aykırı davrandığından, organizatörün uğradığı zararı tazmin etmek zorunda kalabilir. Diğer bir görüşe göre ise, sadece objektif imkânsızlık Borçlar Kanununun 117. maddesi (TBK. m.136) kapsamına girer (**Eren**, s. 1249; **Kılıçoğlu**, s. 497-498).

⁶⁷ **Schulze**, s. 486.

⁶⁸ Organizatörün belirlediği genel işlem şartlarının tümünün bilet üzerinde gösterilmesi mümkün olmadığından, bilette sadece genel işlem şartlarına atıf yapılmakla yetinilmektedir. Seyirci de, genellikle organizasyonun yapıldığı yerde asılan genel işlem şartlarını (veya internet üzerinden yapılan işlemlerde, internette konulan genel işlem şartlarını)

zamanda bir tüketici işlemi sayıldığından, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri de uygulama imkânı bulmaktadır. Biletin devredilmesi durumunda, yeni malik de aynı haklara tâbi olacağı gibi, aynı borçların altına girmektedir. Fakat son zamanlarda özel nitelikte (nama yazılı) biletler hazırlandığından, bu biletlerin devredilebilmesi kural olarak mümkün değildir; genel işlem şartlarında da, bu biletlerin başka kişilere devredilemeyeceği düzenlenmiştir. Holiganizmle mücadelede ve korsan bilet satışlarını (Schwarzmarkt) engellemede böyle bir yola başvurulmak zorunda kalınmıştır. Bununla birlikte tarafların (organizatör ile seyircinin), organizatörün onayı olmaksızın veya açık onayıyla biletin devredilebilmesini kararlaştırabilmeleri mümkündür. Organizatörün onayı gerekmesine rağmen böyle bir onay alınmamışsa, biletin organizatöre karşı herhangi bir hükmü bulunmamaktadır⁶⁹.

Sözleşme genellikle organizatörün belirlediği yerlerde bilet satışının yapılmasıyla kurulmasına rağmen, biletin seyircilerin evlerine veya işyerlerine gidilerek satılması da mümkündür. Bu durumda, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 8. maddesinde düzenlenen kapıdan satışlardan söz edilebilir. Kanunun bu hükmüne göre, kapıdan satış işyeri, fuar, panayır gibi satış mekânları dışında yapılan satımlardır. Bu tür satışlarda tüketici, teslim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde malı kabul etmekte veya hiçbir gerekçe göstermeden ve hiçbir yükümlülük altına girmeden reddetmekte serbesttir. Hizmetlerin satımında ise bu süre, sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren başlar. Bu süre dolmadan satıcı veya sağlayıcı, kapıdan satış işlemine konu mal veya hizmet karşılığında tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasını veya borç altına sokan herhangi bir belge vermesini isteyemez. Satıcı, cayma bildirimini kendisine ulaştığı andan itibaren yirmi gün içerisinde malı (bilet) geri almakla yükümlüdür.

III. SÖZLEŞMEDEN KAYNAKLANAN HAKLAR ve BORÇLAR

Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere, organizatörün bu sözleşmeden kaynaklanan ana borcu, sportif mücadele olayını seyircilere doğrudan spor alanının yanında izleme imkânı sağlamasıdır; diğer etkinliklerde de, örneğin tiyatro organizatörünün de izleyiciler karşısından benzer bir yüküm-

---

bileti satın alırken kabul etmektedir (**Partikel**, Andrea M.: Formularbuch für Sportverträge, 2. Auflage, München 2006, s. 258).

⁶⁹ **Schulze**, s. 485.

lülüğü söz konusudur. Organizatörün bu edimine karşılık, seyircilerin de ana borcu ücret ödemektir⁷⁰. Kısaca ifade etmek gerekirse, organizatörün sportif faaliyeti izlemeye hazır hâle getirme ve seyircilerin de ücret ödeme yükümlülükleri söz konusudur⁷¹. Fakat bu ana yükümlülüklerle ilaveten, organizatörün bilet bedeline dâhil olan veya ekstra olarak sunduğu başka yükümlülükleri de bulunabilir.

Hemen belirtilmelidir ki, seyircinin hakları organizatörün borçlarını oluşturduğundan veya organizatörün hakları seyircinin borçlarını oluşturduğundan, aşağıda tekerrüre mahal vermeden açıklamalar yapılmaya çalışılacaktır.

A. SEYİRCİNİN HAKLARI ve BORÇLARI

1. Seyircinin Hakları

Seyirci, bilet bedelini ödemesi karşılığında kendisine sunulacak hizmetleri talep etme hakkına sahiptir. Yapılan sözleşmenin içeriğine bağlı olarak bu, sadece sportif faaliyeti izleme hakkından ibaret olabileceği (ekstra hizmetlerden bedeli karşılığında ayrıca yararlanılabileceği) gibi, paket bir seyirci sözleşmesi de yapılmış olabilir. Bu durumda, seyircinin paketin içeriğine dâhil bütün hizmetleri talep hakkı bulunmaktadır.

Seyirci, esas olarak, yapılan sportif gösteriyi izleme hakkına sahiptir. Bu gösterinin, ilân edilen şekilde gerçekleşmesi (belirtilen yerde, saatte ve içerikte olması) gerekir. Organizatör kural olarak sportif bir sonuç taahhüt etmediğinden, sadece sportif faaliyeti izleme imkânının sunulması yeterlidir. Eğer belirli bir sonuç da taahhüt edilmişse (edilebiliyorsa), seyirci bu sonucun gerçekleşmesini de bekleme (talep etme) hakkına sahiptir.

Sözleşmede izleme imkânının belirli niteliklere sahip olması kararlaştırılmışsa, seyirci bunları talep edebilir⁷². Örneğin numarasız satılan biletlerde,

⁷⁰ Fritzweiler/Pfister/Summerer, s. 318, Nr.158.

⁷¹ Fritzweiler/Pfister/Summerer, s. 318.

⁷² Seyircilerin numarasız bilet aldıkları, dolayısıyla istedikleri yere oturma hakkına sahip oldukları durumlarda, organizatör tarafından gerekli görülen hâllerde bir düzenleme yapılarak seyircilerin bir oturma planına göre oturmaları sağlanabilir. Aynı şekilde, numaralı bilet satın alan seyirciler de, güvenlik veya diğer haklı sebeplerle satın aldıkları koltuklar dışında başka bir yerde oturulabilir; fakat yeni yerlerinin, eski yerlerinden çok kötü nitelikte bulunmamasına dikkat edilmelidir.

seyircinin herhangi bir boş yere oturma hakkı vardır; eğer organizatör seyirciye böyle bir oturma yeri borçlanmamışsa, örneğin bir rock konserinde olduğu gibi, seyirci kendisine oturma yeri tahsis edilmesini talep edemez. Oturma yeri tahsis edilsin veya edilmesin, her seyircinin ortalama standartlara sahip bir izleme imkânını talep hakkı vardır. Örneğin bilet bedelleri aynı olmasına rağmen bazı koltukların minderli bazılarının mindersiz olması durumunda, seyirciler kendilerine minder verilmesini isteyebilir. Fakat farklı bilet bedellerine bağlı olarak konfor da farklıysa, düşük bedelli bilet satın alanlar, yüksek bedelli bilet sahibi olanlara tanınan haklardan yararlanamazlar. Aynı şekilde, oturma yerlerinin sportif karşılaşmayı izleme imkânının farklı şekillerde sunması durumunda (örneğin sportif faaliyetin yapıldığı yere yakın veya uzak olmasına, tamamını veya bir kısmını görmesine göre bilet bedelleri de farklıysa) herkes kendi edimine (ödediği bilet bedeline) karşılık gelen haklara sahip olacaktır.

Seyirciler sportif faaliyeti izleme yanında, taraflar arasındaki sözleşmede açıkça kararlaştırılmamış olsa bile, dürüstlük kuralına göre talep edebilecekleri diğer haklara da sahiptirler. Tuvalet ihtiyacının karşılanması, yeme-içme ihtiyaçlarının giderilmesi için asgari şartlara sahip imkânlar sunulmuş, seyircilerin güvenlikleri sağlanmış⁷³, malvarlıklarını ve sağlıklarını korumaya yönelik tedbirler alınmış olmalıdır.

⁷³ 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 5. maddesine göre, ev sahibi spor kulüpleri; a) Spor alanlarında sağlık ve güvenliğe, b) Müsabakanın yapılacağı yerde konuk takım seyircilerine bağımsız bir bölüm ayırmak ve taraftarlar arasında temas olmamasını sağlamaya yönelik olarak, ilgili spor federasyonları ve uluslararası spor federasyonları tarafından belirlenen önlemleri almakla yükümlüdür. Spor kulüpleri, bunlar dışında müsabakanın güvenliğini sağlamak amacıyla il veya ilçe spor güvenlik kurullarının kendileriyle ilgili olarak aldığı kararları yerine getirmekle yükümlüdür. Belirtilen bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla özellikle; a) Spor alanlarına, seyri engellemeyecek şekilde ve federasyonun bağlı olduğu uluslararası federasyonun talimatlarına uygun olarak seyirci ile müsabakanın yapıldığı yer arasına tel, duvar, bariyer ve benzeri fizikî engeller konulabilir. b) Fizikî engeller, ilgili spor güvenlik biriminin görüşü alınarak, il veya ilçe spor güvenlik kurullarının kararıyla kaldırılabilir. c) Spor alanlarında, çocuklar ve engellilerin müsabakaları izleyebilmeleri için durumlarına uygun yerler tahsis edilir. ç) Spor alanlarında seyircilerin oturma yerleri numaralandırılır. Bilet satışları koltuk numarasıyla ilişkilendirilerek yapılır. Müsabaka alanlarına kapasitenin üzerinde veya biletsiz seyirci alınmaz. Spor alanlarında; güvenliğin sağlanması ve bu Kanuna aykırı davranışların tespiti amacıyla, gerekli teknik donanımlar kurulur. Kameralar ve benzeri teknik donanımların yerleştirilecekleri

Seyircilerin haklarının tamamının, yapılan sözleşmede açıkça kararlaştırılabilmesi mümkün değildir. Çünkü genellikle seyirci sadece bilet bedeli ödemekte, biletin içeriğine nelerin dâhil olduğu taraflar arasında müzakere edilip kararlaştırılmak yerine genel işlem şartları ve dürüstlük kuralından hareketle seyircinin hakları ve organizatörün borçları tespit edilmektedir. Taraflar arasında böyle bir müzakere yapıldığı hâllerde bile, sözleşmede açıkça kararlaştırılmış olmamasına rağmen seyircinin yine de dürüstlük kuralına göre belirlenen asgari haklara sahip olduğu kabul edilmelidir.

2. Seyircinin Borçları

Seyircinin organizatöre karşı esas borcu, bilet bedelinin ödenmesidir. Bu bakımdan, para ödeme şeklinde bir borcundan söz edilebilir. Bu borç kural olarak Türk parasıyla (BK. m.83/I, TBK. m.99/I) ifa edilmesine rağmen, bazı durumlarda yabancı para ile ödenmesi de mümkündür. Hatta taraflar arasındaki anlaşmaya bağlı olarak para dışında, ekonomik değeri olan başka şeylerle de (örneğin mal, altın, hizmet vs.) bu borç yerine getirilebilir.

Seyirci bilet bedelini ödeme borcunu kural olarak peşin olarak yerine getirir. Fakat, ödemenin taksitler hâlinde yapılabileceği yine taraflar arasında kararlaştırılabilir.

---

yerler ve sayıları il veya ilçe spor güvenlik kurulları tarafından belirlenir. Spor alanları ile çevresinde; bu alanlara sokulması yasak maddelere ve eşyalara, yasak olan davranışlara ve bu alanlarda elektronik takibin yapıldığına ilişkin uyarı levhalarına yer verilir. Bu yükümlülük ilgili spor alanı kullanımında olan spor kulübü tarafından yerine getirilir.

Kanunun 6. maddesinin ikinci fıkrasına göre de, spor kulüpleri, özel güvenlik görevlileri dışında müsabakalarda seyirci sağlığını ve emniyetini ilgilendiren konularda çalıştırmak üzere ayrıca kulüp görevlileri bulundurmaya yükümlüdür. Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre ise, spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla özel güvenlik hizmeti satın alabilir. En üst profesyonel futbol ligi kulüplerinin müsabakalarında güvenliğin sağlanması amacıyla genel kolluk görevlilerinden, görevde olmayanlar da görevlendirilebilir.

Kanunun 12. maddesine göre ise spor alanlarına; a) Ruhsatlı dahi olsa ateşli silahlar ile esasen bulundurulması yasak olan diğer silahların, b) Esasen bulundurulması yasak olmamakla beraber kesici, ezici, bereleyici veya delici aletler ile patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddelerin, c) Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ve ilgili spor federasyonlarının belirlediği esaslara aykırı olarak alkollü içeceklerin sokulması yasaktır.

Bazı durumlarda biletler başlangıçtaki fiyatlarından düşük bedelle satılabilir. Örneğin başlangıçta 50 TL'ye satılan biletler, fazla seyircinin olmayacağı düşünüldüğünden müsabakanın yapılacağı gün 10 TL'ye satılabilir. Bu durumda, daha önce yüksek fiyatlı bilet satın alanlar, düşük bedelli fiyatla arasındaki farkın kendilerine verilmesini isteyemezler. Çünkü organizatör bilet bedelini belirleme hakkına ve ilân edilen fiyatın üzerinde satmama yükümlülüğüne tâbidir; fakat biletleri düşük bedelle satmama şeklinde bir yükümlülük söz konusu değildir. Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasının (ç) bendinde, "*Spor alanlarında seyircilerin oturma yerleri numaralandırılır. Bilet satışları koltuk numarasıyla ilişkilendirilerek yapılır. Müsabaka alanlarına kapasitenin üzerinde veya biletsiz seyirci alınmaz.*" denildiğinden, biletli olmak kaydıyla bilet bedellerinin ne şekilde belirleneceği organizatörün takdirine bırakılmıştır.

Seyircinin para ödeme borcu yanında, sportif faaliyetin yapılacağı yerde ve bunun çevresinde bazı kurallara uyma şeklinde yan borçları da bulunmaktadır. Örneğin aracını otoparka koyma, stada giriş ve çıkışlarda uyulması gereken kurallara riayet etme, sportif faaliyeti izlerken diğer seyircileri rahatsız edici davranışlarda bulunmama ve onların güvenliğini tehlikeye atmama, stada ve organizatöre zarar verici hareketler yapmama vs.⁷⁴

⁷⁴ Birçok spor karşılaşmasında biletlerin üzerinde veya seyircilerin görebileceği yerlerde, seyircilerin alkollü içecek, silah, işaret fişeği veya havai fişek olarak kullanılacak her türlü nesneyi bulundurmalarının yasak olduğu; şiddeti teşvik eden herhangi bir poster, sembol, amblem veya sloganı başlatmanın veya göstermenin yasak olduğu; stadyum yasağı olan kişiler ile alkol, uyuşturucu, uyarıcı, psikotropik veya benzer cisimlerin etkisi altında olan kişilerin sahaya girişlerinin engelleneceği yönünde uyarıların bulunduğu görülmektedir. Söz konusu uyarılara konu fiiller, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'da da sayılmış, uyulmaması durumunda cezaî yaptırım öngörülmüştür.

Borçlar Kanununun kira sözleşmesine ilişkin 256. maddesinin birinci fıkrasında da (TBK. m.316/I), kiracının kira konusu malı özenle kullanma ve bu kullanma sırasında çevredeki kişilere zarar vermemekle, aynı taşınmazda oturanlar ile komşulara gereken saygıyı göstermekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Bu hüküm, seyircinin borçları açısından da kıyasen uygulanabilir; eğer kiracı, kendisine yapılan ihtar rağmen bu yükümlülüğüne sürekli şekilde aykırı davranır ya da kiralananı açıkça kötü kullanarak bir zarar verirse, kiralayan tazminatla birlikte kira sözleşmenin derhal feshini isteyebilir

Seyirci, gösteriyi izlemeye zamanında gelmek zorundadır. Fakat bu bir borç olmayıp külfet niteliğindedir. Başka bir ifadeyle, organizatör geç gelen seyirciye karşı borca aykırılık sebebiyle herhangi bir talepte bulunamamasına (örneğin onu zamanında gelmeye zorlayamamasına veya ondan tazminat talep edememesine) rağmen, geç gelen seyirci buna bağlı haklarını kaybeder; örneğin belirli bir süre sonra gelen seyircilerin stada alınmayacağı şeklinde bir kural varsa, bileti olsa bile geç gelen seyircinin bu müsabakayı izleyebilmesi mümkün değildir⁷⁵.

B. SPOR ORGANİZATÖRÜNÜN HAKLARI ve BORÇLARI

1. Spor Organizatörünün Hakları

Organizatörün seyirci sözleşmesinden kaynaklanan öncelikli hakkı, sunduğu hizmete karşılık ücret talep etmesidir⁷⁶. Bununla bağlantılı olarak,

(BK. m.256/II, TBK. m.316/II). Bunun dışında kiracı, kira sözleşmesi sona erdiğinde kiralananı teslim aldığı hâliyle kiraya verene geri verme borcu altındadır (BK. m.266/I, TBK. m.334/I, c.1). Kiracı, sözleşme gereğince kiralananı yararlanması sebebiyle meydana gelen eksiklik ya da değişiklikten sorumlu değildir (BK. m.266/II, TBK. m.334/I, c.2). Kiracının kiralananı iyi bir hâlde teslim aldığı kabulü esastır (BK. m.266/III. Yürürlükteki Borçlar Kanununun 266. maddesinin son fıkrası, ispat yüküyle ilgili bir düzenleme olduğundan Türk Borçlar Kanununun 334. maddesine alınmamış ve bu konu genel hükümlere bırakılmıştır. Böylece, ispat yükünün paylaşımı, Türk Medenî Kanununun 6. maddesi uyarınca gerçekleştirilecektir). Kiraya verenin malik olduğu durumlarda onun mülkiyet hakkına dayanan aynı istihkak talebi (TMK. m.683) ile kira akdine dayanan şahsî nitelikte geri alma hakkı (BK. m.266/I, TBK. m.334/I, c.1) birbiriyle yarıştığı için kiraya veren bu haklardan dilediğine dayanabilir (**Zevkliler/Gökyayla**, s. 241).

⁷⁵ Bir opera gösteriminin başlamasından çok kısa bir süre sonra gelen seyirci çift, görevliler tarafından geçici olarak biletlerindeki numaradan farklı bir yere (diğer seyircileri rahatsız etmemek için en ön koltuklara) oturtulmuştu; ilk ara verildiğinde yerlerine oturmalarına izin verilecekti. Bu uygulama üzerine operadan ayrılan çift, bilet bedellerinin iadesini ve ulaşım masraflarını talep etmişti. Gösteri başladıktan sonra gelenlerin diğer seyircileri rahatsız ettiklerinden, tiyatro ve opera gibi gösterimlerde, oyunun başlamasından sonra kimseyi içeri almamak şeklinde bir kural konulmuştur; herkes bu kurala uymak zorundadır. Kendi kusurlarından kaynaklanan bu olaya sebebiyet verdiklerinden ulaşım masraflarının ve bilet bedellerinin kendilerine verilmesini talep edemezler. Karar için bkz. AG Aachen Urteil vom 24.04.1997 - 10 C 529/96 (ZUM 1998, s. 327).

⁷⁶ Organizatör tarafından talep edilen ücret, eser sözleşmesindeki götürü ücrete benzerdir. Gerçekten de, Borçlar Kanununun 365. maddesinin birinci fıkrasına (TBK. m.480)

ücret ödemeyenleri (bilet satın almayanları) sportif faaliyetin yapıldığı yere ve çevresine sokmama ile bilet ödeyerek etkinliği izleyenlerin uymaları gereken kuralları belirleme (düzenleme yapma) hakkı da bulunmaktadır.

Organizatörün bu hakları, organizasyonun düzenlendiği yerde ve bunun çevresinde kimlerin bulunup bulunmayacağını ve bunların uymak zorunda olacakları kuralları belirleme hakkından (Hausrecht) kaynaklanmaktadır. Organizatör, mülkiyet hakkının verdiği yetkiye dayanarak spor faaliyetinin yapıldığı yere girişleri ve oradaki davranışları belirleyebilir; fakat organizatör spor faaliyetinin yürütüldüğü yerin mülkiyetine sahip değilse, malikin verdiği zilyetliğe bağlı kullanım hakkına (onunla yaptığı anlaşmaya) dayanarak, seyircilere bilet karşılığında o yere giriş ve orada bulunma hakkı tanımaktadır. Sportif faaliyetin yapılacağı zaman zarfında, seyircilerin yararlanma hakkının içeriğini (süresini ve kapsamını) organizatör düzenler. Organizatörün bu yetkisi, olumlu düzenleme yapmaya ilişkin olabileceği gibi, seyircilerin yapmamaları gereken davranışları belirleme (veya seyirci olmayanların stadyuma girmesini engelleme) şeklinde olumsuz da olabilir⁷⁷.

Bir sportif faaliyet söz konusu olduğunda, düzenleme hakkına kimin sahip olduğunu o spora ilişkin hukuk kuralları belirler. Bu ilgili federasyon, evsahibi kulüp veya yetki verilen bir başka kişi de olabilir. Bu hakka sahip olan kişi aynı zamanda sportif faaliyetin yapılacağı yere malik ise, taşınmazın doğrudan zilyetliğine sahiptir ve taşınmazdan yararlanma hakkı mülkiyet hakkına dayanmaktadır; malik değil ise, malikle yaptığı bir sözleşmeye (örneğin kira sözleşmesine) dayanarak düzenleme yapmaya da yetkili kabul edilir. Organizatörün seyirciyle yaptığı sözleşme, onun bilet karşılığında sportif faaliyeti izlemesine imkân sağladığı gibi, organizatörün de seyircinin girişteki ve içerideki davranışlarını düzenlemesine ve bazı yaptırımlar uygulayabilmesine dayanak oluşturur. Tarafların sözleşmeden kaynaklanan hakları ve borçları bu sözleşmenin hükümlerine göre belirlendiği

---

göre, müteahhit yapılacak şeyi kararlaştırılan fiyata yapmaya mecburdur; yapılacak şey, tahmin edilen miktardan fazla emek ya da masrafı gerektirse bile, müteahhit bedelin arttırılmasını isteyemez. Buna göre, bir futbol karşılaşmasının 90 dakika süreceği düşüncesiyle bilet bedeli belirlenmesine rağmen, müsabakanın uzatmalara kalması, ardından da penaltı atışları sonucu galibin belirlenmesinde, organizatör bu karşılaşma için belirlenen bilet bedelinin (müsabakanın uzunluğuna ve heyecanına oranla) düşük kaldığından bahisle ek bilet bedeli talep edemez.

⁷⁷ **Schulze**, s. 482.

gibi, organizatörün sözleşmeye dayanan düzenleme yetkisinin sınırını dürüstlük kuralı gibi genel hukuk ilkeleri de oluşturur; özellikle sportif faaliyetin türü ile yapıldığı yer ve zaman gibi nitelikleri, bu belirlemede önem taşır⁷⁸.

Bir kişinin kendine ait (mülkiyetine veya zilyetliğine sahip olduğu) bir mekânda kimlerin bulunup bulunmayacağını belirleme hakkı, hukuk düzeni tarafından korunan bir hak olduğundan, buna aykırı hareket edilerek biletsiz olarak giren kişilere karşı haksız fiil hükümlerine göre talepte bulunulabilmesi mümkündür. Bu kişilerin girmesi önlenebileceği, girenler çıkartılabileceği gibi, uğranılan zararın (bilet bedelinin) bu kişiden talep edilebilmesi de mümkündür⁷⁹. Haksız fiile dayanan bu talep yanında, bilet almaksızın sportif faaliyeti izleyen kişiye karşı organizatörün sebepsiz zenginleşmeye dayalı bir talepte bulunması, bu iki talebin yarışması da mümkündür. Zira, bir olayda sebepsiz zenginleşmeye sebep olan fiil aynı zamanda haksız fiil oluşturuyorsa, her iki hak birbiriyle yarışır.

2. Spor Organizatörünün Borçları

Organizatörün asıl borcu, bilet satın alan seyircilere sportif faaliyeti izleme imkânının sunulmasıdır⁸⁰. Bunun için öncelikle bilet satın alma imkânının sunulması ve bu aşamada müstakbel seyircilerin zarar görmesini önleyici tedbirlerin alınması gerekir; aksi durumda organizatörün culpa in contrahendo sorumluluğu ortaya çıkabilir. Ayrıca, bilet satın alan seyircilerin sportif faaliyeti izlemek için geldiklerinde araçlarını parkedebilmeleri, karşılaşma öncesinde ihtiyaçlarını giderebilmeleri için gereken imkânların sağlanması gerekmektedir. Bunların içeriğini ya taraflar arasındaki sözleşme ya da dürüstlük kuralı belirler.

Sportif faaliyeti izleyecek seyirciye, bunun için uygun bir yer tahsis edilmesi de gerekmektedir; bunun içeriğini de yine taraflar arasındaki sözleşme ve dürüstlük kuralı belirler⁸¹. Organizatörün seyirciye tribünde koltuk

⁷⁸ **Schulze**, s. 483.

⁷⁹ **Schulze**, s. 483.

⁸⁰ Organizasyonun yapılması ve yürütülmesi, eser sözleşmesi unsurlarının ağırlıkta olduğu bir edimdir (**Heermann/Götze**, s. 116; **Heermann**, s. 169).

⁸¹ Borçlar Kanununun 249. maddesine (TBK. m.301, 304, 305) göre, kiralayan kiralanan şeyi sözleşmedeki amaç doğrultusunda kullanmaya elverişli bir şekilde kiracıya teslim etmek ve kira süresince bu durumda bulundurmakla yükümlüdür. Kiralanan şey, sözleş-

tahsisi, onun zilyetliğini devretmesi anlamını taşımaktadır; seyirci sözleşmesi, böyle bir zilyetliğin devrine dayanak oluşturmaktadır⁸². Seyirciye, karşılaşmanın başlamasından makul bir süre önce başlamak ve sona ermesinden sonra yine makul bir süre devam etmek üzere bu zilyetlik devredilmiş olmalıdır. Seyirci, tahsis edilen yerin doğrudan⁸³ ve ferî zilyedi⁸⁴ konumundadır; organizatör ise, dolaylı ve aslî zilyettir. Seyircinin, zilyetliğini devam ettirdiği sürece, zilyetliğin korunması imkânlarından (özellikle zilyetliğin kuvvet kullanılarak korunması yolundan) yararlanabileceği ileri sürülebilir. Fakat bu durumda, örneğin kütüphanede bir kitabı kullanan ya da markette market arabasını kullanan kişinin zilyetliği koruyucu imkânlardan yararlanamaması gibi, seyircinin de aynı durumda olduğu ve zilyetliği koruyucu imkânlardan yararlanma imkânına sahip olmadığı da savunulabilir⁸⁵. Kanaatimizce, seyirci zilyetliği koruyucu imkânlardan yararlanma imkânına sahiptir. Eğer zilyetliğine bir müdahale söz konusuysa (zilyetliğin gasbı şeklinde, örneğin biletini aldığı yere bir başkası oturmuşsa veya oturmak

---

meden amaçlanan şekilde kullanmayı mümkün kılmayacak veya kullanmayı önemli surette azaltacak şekilde teslim olunursa, kiracı sözleşmeyi feshetmeye veya kira bedelinden uygun bir miktarın indirilmesini istemeye yetkilidir. Ayıp, kiracının veya kendisiyle birlikte yaşayan kişilerin ya da işçilerin sağlığı için ciddi bir tehlike oluşturmaktaysa, kiracı bu tehlikeyi sözleşmeyi yaparken biliyorduydu veya fesih hakkından feragat etmiş olsa bile yine sözleşmeyi feshedebilir. Buna göre, seyircinin sağlığı açısından tehlike taşıyan bir yerde sportif müsabakayı seyretmeye yönelik bir sözleşme yapılmış olsa bile, daha sonra seyirci tarafından bu sözleşmenin feshedilebilmesi mümkündür. Kanunun 250. maddesine (TBK. m.306-308) göre ise, kiralanan şey, kira süresi içerisinde kiracının bir kusuru olmaksızın sözleşmeden amaçlanan kullanılma mümkün olmayacak veya önemli surette azalacak bir hâle düşmüşse, kiracı ücretten uygun bir miktarın indirilmesini talep edebileceği gibi, ayıp uygun bir süre içerisinde bertaraf edilmezse, sözleşmeyi fesih de edebilir. Kiracı, kendisinin bir kusuru olmadığını ispat edemezse tazminat ödemek zorunda kalır.

⁸² Seyircinin sportif müsabakayı seyretmek üzere kiraladığı yer üzerindeki zilyetliği, Medenî Kanununun 977. maddesi gereğince, "...şey üzerinde hakimiyeti sağlayacak araçların, edine teslimi..." , yani biletin seyirciye teslimiyle devredilmiş olmaktadır.

⁸³ Eşya üzerindeki fiilî hâkimiyetini doğrudan doğruya (vasitasız) kullanabilen kişi doğrudan zilyet; başka bir kişi vasitasıyla kullanan kişi ise, dolaylı (vasıtalı) zilyettir (TMK. m.975).

⁸⁴ Bir şeye malik sıfatıyla veya malik olma iradesiyle zilyed olan kişinin zilyetliği aslî zilyetlik, sınırlı bir aynî hakka veya şahsî hakka dayanarak zilyet olan kişinin zilyetliği ise ferî zilyetliktir (TMK. m.974).

⁸⁵ **Schulze**, s. 482, dn.17.

istiyorsa; zilyetliğe tecavüz şeklinde, örneğin zilyedin eşya üzerindeki fiili hâkimiyetini kullanmasına engel olunması veya zorlaştırılması söz konusuysa), seyirci kuvvet kullanarak bu fiillerin önlenmesini sağlayabilir. Fakat seyircinin öncelikle organizatöre başvurarak bu durumun engellenmesini talep etmesi, organizatör de engelleyemiyorsa, ona karşı sözleşmeye aykırılığa dayanarak hukukî yola başvurması da mümkündür. Zira organizatör, seyirciye zilyetliğini kullandığı süre boyunca herhangi bir müdahale olmaksızın sportif faaliyeti seyretme imkânını sağlamalıdır⁸⁶. Eğer seyircinin bu hakkı engellenmişse, seyircinin organizatöre sözleşme hükümlerine göre başvurması gerekmektedir.

IV. BORCA AYKIRILIĞIN SONUÇLARI

Tarafların sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirememesi durumunda, bunun hangi şartlarda ortaya çıktığına bağlı olarak imkânsızlık, borçlunun temerrüdü, alacaklının temerrüdü kurumları işletilebileceği gibi, seyirci sözleşmesindeki edimlerin dayanağını oluşturan her bir sözleşme tipine ilişkin kuralların uygulanması suretiyle borca aykırılığın sonuca bağlanması da mümkündür⁸⁷.

A. SEYİRCİNİN BORCA AYKIRI DAVRANMASI

Yukarıda seyircinin, sözleşmeden kaynaklanan öncelikli borcunun bilet bedelini ödeme borcu olduğunu ifade etmiştik. Genellikle bu borç sözleş-

⁸⁶ Borçlar Kanununun 249. maddesinin birinci fıkrasına (TBK. m.301) göre, kiralayan kiralanan şeyi sözleşmeden amaçlanan şekilde kullanmaya uygun bir şekilde kiracıya teslim etmek ve kira süresi içerisinde bu hâlde bulundurmakla yükümlüdür. Eğer başka kişiye de aynı yere ilişkin bilet satılmasından kaynaklanan bir durum söz konusuysa, Borçlar Kanununun 253. maddesinin (TBK. m.309) uygulanabileceği akla gelebilir. Bu hükme göre, üçüncü bir kişi, kiralanan şey üzerinde kiracının haklarıyla bağdaşmayacak bir iddiada bulunduğu, kiralayan, kiracının ihbarı üzerine uyuşmazlığı çözmek (örneğin kiracıya o yerin veya muadil bir yerin tahsisini sağlamak) ve kiracının sözleşme gereğince kiralananı yararlanması engellenmişse ona tazminat ödemekle yükümlü olur. Fakat iki kişiye aynı yere ait bilet satılması durumunda, aynı değerde iki alacak hakkı bulunduğu, hükmün aradığı anlamda bir üstün hakkın varlığından söz edilemez. Bu sebeple, seyirci bilet almasına rağmen kendisine yer teslimi yapılmamışsa, organizatör borca aykırılık sebebiyle sorumlu tutulabilir.

⁸⁷ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.162. AG Aachen Urteil vom 24.04.1997 - 10 C 529/96 (ZUM 1998, s. 327).

menin kuruluşunda ve peşin olarak ödendiğinden, seyircinin bu borcuna aykırı davranışıyla pek karşılaşmaz. Fakat bilet bedelinin daha sonra ödeneceği hâllerde eğer seyirci bu borcunu süresinde yerine getirmemişse, organizatör tarafından borçlunun temerrüdü hükümlerine göre talepte bulunabilmesi mümkündür.

Seyircinin borçlarına aykırı davranması daha çok, sportif faaliyeti seyir öncesinde, seyir sırasında ve sonrasında ortaya çıkar. Örneğin aracını park ederken kurallara uymayarak organizatöre zarar vermesi, seyir sırasında diğer seyircileri rahatsız edici davranışlarda bulunması, seyir sonrasında yine diğer seyircilere veya organizatöre zarar verici şekilde hareket etmesi borca aykırı davranış türleridir⁸⁸.

Seyircinin bu tür borçlarına aykırı davranması durumunda organizatör bundan bir zarar görmüşse, organizatörün sözleşmeye aykırılığa veya haksız fiile dayanan tazminat talebinde bulunabilmesi mümkündür⁸⁹. Borçlar

⁸⁸ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.168; **Heermann/Götze**, s. 119; **Heermann**, s. 175; **Arter**, s. 63; **Weller**, s. 961; **Köhler**, s. 28-29.

⁸⁹ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.168; **Schulze**, s. 490; **Weller**, s. 961; **Köhler**, s. 28-31. Seyircinin, karşılaşmanın yarıda kalmasına veya durmasına sebep olacak taşkınlıklarda bulunması durumunda veya seyircilerin ırkçı tezahüratları yüzünden organizatör federasyona veya diğer makamlara para cezası ödemek zorunda kalmışsa, bu zararın seyirciden karşılanıp karşılanmayacağı tartışmalıdır. Brakel Asliye Hukuk Mahkemesi, seyircinin böyle bir eylemi sonucu ortaya çıkan zararı ödemesi gerektiğine, çünkü organizatörün zarara uğramasına sebep olduğuna hükmetmiştir. Seyircinin bu davranışı, bilet satın alarak sözleşme kurduğu organizatöre zarar verici davranışlardan kaçınma (organizatörü koruma) yükümlülüklerine dâhildir. Bu yorumu genişletmek mümkündür; örneğin seyircisiz oynama yasağı verilmişse, organizatör bu zararlarını da (satamadığı için yoksun kaldığı bilet bedellerini, reklâm gelirlerini) buna sebep olan seyircilerden karşılayabilir. Organizatörün gerekli tedbirleri (yeterli güvenlik görevlisi, tel örgü vs.) almayarak federasyona ödenmek zorunda kalınan cezanın artmasına katkıda bulunduğu hâllerde bile (birlikte kusur) tazminat miktarından indirim yapılmamalıdır; çünkü seyirci davranışlarının spora zarar vermesi ancak bu şekildeki caydırıcı cezalarla mümkün olabilir. Karar için bkz. AG Brakel, Urteil vom 15.06.1988 - 7 C 680/87 (NJW-RR 1988, s. 1246). Ayrıca bkz. **Schulze**, s. 490; **Heermann**, s. 175. LG Rostock, Urteil vom 16.6.2005 - 9 O 328/04 (NJW-RR 2006, s. 90); OLG Rostock, Urteil vom 28.4.2006 - 3 U 106/05 (NJW 2006, s. 1819). **Weller**, s. 964; **Köhler**, s. 29-30.

Seyirci organizatöre değil de başkalarına zarar verdiğinde, organizatörün seyirci sözleşmesinden kaynaklanan sorumluluğu söz konusu olabilir. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 17. maddesinin ikinci fıkrasına göre, spor

Kanununun 98. maddesinin ikinci fıkrasına (TBK. m.114/II) göre, haksız fiillerden kaynaklanan sorumluluğa ilişkin hükümler kıyasen sözleşmeye aykırılıkta da uygulanacağından, ister sözleşmeye aykırılığa dayanılmış olsun, ister haksız fiil hükümlerine başvurulmuş olsun, Borçlar Kanununun 42. maddesine (TBK. m.50/I) göre, zararın varlığını ve miktarını zarar gören (organizatör) ispatlayacaktır. Buna karşılık zarar veren (seyirci), karşı ispat faaliyetinde bulunarak, kendisinin zarar veren olmadığını veya zararın miktarının iddia edilen kadar olmadığını ya da nedensellik bağına kesen sebepleri ispatlayabilir⁹⁰.

Şüphesiz organizatörün sadece zarar miktarını ispat etmesi, seyirciden tazminat talep edebilmesi için yeterli değildir. Bunlar yanında hukuka aykırılık, kusur ve nedensellik bağı şartlarını da organizatörün ispatlaması gerekir. Fakat organizatörün sözleşmeye aykırılığa dayandığı hâllerde, seyircinin kusurunu ispatlaması gerekli olmayıp, sorumluluktan kurtulmak isteyen seyirci kusursuz olduğunu ispatlamalıdır (BK. m.96, TBK. m.112).

Birden fazla seyirci tarafından verilen zarar söz konusuysa, nedensellik bağı konusunda alternatif illiyet, ortak illiyet ve yarışan illiyete göre bir değerlendirme yapılmalıdır. Bir sonuç, birden fazla sebebe dayanıyor ve bunlardan biri olmasaydı, diğer sebebin zararlı sonucu meydana getirmeyeceği, hiç değilse her bir sebebin, oluşan sonuca önemli katkıda bulunduğu söylenebiliyorsa, ortak illiyetten (kumulative Kausalität) söz edilir. İşlenen fiillerden her biri, zararlı sonucu meydana getirmeye tek başına yeterliyse ve bu sonuç gerçekten ortaya çıkmışsa, yarışan illiyet (konkurrierende Kausalität) vardır. Zararlı sonucu meydana getirmeye elverişli birden fazla fiil işlenmişse ve fakat, zarara bunlardan birinin sebep olduğu kesin olmakla birlikte, hangisinin meydana getirdiği bilinmiyorsa, alternatif illiyetten (alternative Kausalität) söz edilir. Ortak illiyet ve yarışan illiyet hâllerinde,

---

alanlarında kasten yaralama veya mala zarar verme suçlarının işlenmesi suretiyle spor alanlarına ve bu alanlardaki eşyaya zarar verilmiş olması hâlinde, meydana gelen zararların tazmini hususunda zarar veren kişiler ve onların taraftarı olduğu spor kulübü meydana gelen zarardan müteselsilen sorumludur. Zararı gideren spor kulübünün sorumlu taraftarlarına rücu hakkı saklıdır.

Bu hüküm, malvarlığına veya şahısvarlığına zarar verici fiilin suç niteliği taşıması gerektiğini düzenlemesi; kulübün sorumluluğunu, sadece mala ilişkin zararlarla sınırlanmış olması; mala verilen zararları da, sadece spor alanlarına ve bu alandaki eşyayla sınırlandırması bakımından eleştirilebilir.

⁹⁰ Fritzweiler/Pfister/Summerer, s. 322, Nr.168.

sebeplerin hepsi müteselsilen sorumludur. Seçimlik illiyette esasen bir sorumlu olmasına rağmen bunun kim olduğunu belirleyebilmek için yeterli delil bulunmamaktadır; bu sebeple bu tür hâllerde hiç kimsenin sorumlu tutulmaması gerektiği kabul edilmelidir. Örneğin bir grup seyircinin rakip taraftarlara zarar verdiği ispatlanmasına rağmen, bunlardan hangisinin/hangilerinin asıl fail olduğu tespit edilemiyorsa, onlardan tazminat talep edilebilmesi mümkün olmayacağından, ortaya çıkan zararı organizatör karşılamalıdır.

B. SPOR ORGANİZATÖRÜNÜN BORCA AYKIRI DAVRANMASI

Organizatörün esas borcu, seyircilere sportif faaliyeti izlettirme ortamının ve imkânının sunulması olduğundan, borca aykırı davranış, sportif organizasyon hiç yapılmamışsa, yarıda kalmışsa veya ayıplı yürütülmüşse söz konusu olur⁹¹.

Organizatörün yükümlülüklerini yerine getirememesi, sportif faaliyetin hiç yapılmaması durumunda ortaya çıkabilir. Saha oynamaya elverişli değilse, hava koşulları uygun değilse, stadın tesisatı çalışmıyorsa (projektorler çalışmıyorsa veya başka beklenmedik arızalar olmuşsa), sporcular gelmemişse⁹², sponsorlar çekilmişse, sportif faaliyet öngörülemeyen olaylar sebebiyle yapılamamışsa organizatörün yükümlülüğünü yerine getirememesinden söz edilir. Bu durumlarda sonradan ortaya çıkan imkânsızlık vardır; bu sebeple, seyircinin Borçlar Kanununun 117. maddesine (TBK.m.136) göre talepte bulunabilmesi mümkündür. Organizatöre isnad olunamayan sebeplerle bu imkânsızlık gerçekleşmişse, borç sona erer ve seyirci ödediği bilet bedelini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre isteyebilir⁹³. Organi-

⁹¹ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.162.

⁹² Sporcuların veya tiyatro sanatçılarının grev yapmaları sebebiyle organizasyonda görev almamaları da organizasyonun yapılamaması sonucunu doğurur. Bu konuda bkz. **Fessmann**, s. 1165 vd. Ayrıca müsabakanın herhangi bir sebeple ertelenmesi de aynı kapsamdadır; bu durumda seyircilerin, biletlerini ibraz ederek ödedikleri ücretleri geri alabilmeleri mümkündür.

⁹³ Yağmur yüzünden tenis turnuvası yapılamamışsa, seyircilere bilet bedelleri ödenmelidir; fakat biletlerin üzerinde, böyle bir durumda ücretin ödenmeyeceği yazılıyorsa, artık iadeden de söz edilemez. AG Halle/Westfalen, Urteil vom 15-11-1993 - 7 C 311/93 (NJW-RR 1994, s. 884). Organizatör tarafından ödenmesi gereken miktara, biletin vergileri de dâhildir; bu itibarla, seyircinin yaptığı ödemenin tamamıyla ona iadesi gerekir (**Risch/Kerst**, s. 44-45).

zatör sportif faaliyetin yapılmayacağını bilmesine, en azından böyle bir olasılığı öngörmesine veya öngörmesi gerekmesine rağmen seyircilere bilet satmışsa (kusuru varsa), bilet bedellerini iade etmek yanında, seyircilerin uğradığı diğer zararları da tazmin etmelidir. Henüz bilet bedelini ödememiş olan seyirci, imkânsızlığın ortaya çıkmasıyla kendi edimini yerine getirmekten kurtulur; tazminat isteme şartları varsa, bunu da talep edebilir. Organizatör, sportif faaliyetin yapılamamasının risklerini taşımaktadır⁹⁴. Spor karşılaşmasındaki müsabaka sonucunun sonradan iptal edilmesinde⁹⁵ ise, kısmî veya tam imkânsızlık bulunmamaktadır; çünkü bu durumda organizatör edimini eksiksiz yerine getirmiştir⁹⁶.

Yarıda kesilen sportif mücadeleler de, yapılamama olarak nitelendirilir; çünkü spor etkinliği, sonuçsuz (galibiyet, beraberlik, yenilgi olmaksızın) yarıda kaldığından, seyirci için değer taşımamaktadır. Bu yüzden, kısmî imkânsızlık (yarıda kesilme) ile tam imkânsızlık (hiç yapılmama) bir tutulmalıdır⁹⁷. Burada da, seyirciye bilet bedelinin iade edilmesi ve şartlarının bulunması durumunda (organizatöre isnad edilebilecek bir kusurun varlığı hâlinde) organizatörün tazminat ödemesi gerekir⁹⁸. Yarıda kesilen karşılaş-

⁹⁴ **Koller**, s. 51; **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.163; **Heermann**, s. 169-170.

⁹⁵ Örneğin sporcunun doping yaptığı tespit edildiği için karşılaşmanın sonucu iptal edilmişse, seyirci uğradığı zararları (bilet bedelini ve seyahat, konaklama gibi diğer zararlarını) sporcudan talep edebilir. Fakat aralarında bir sözleşme ilişkisi bulunmadığından, ona ancak haksız fiil hükümlerine göre (haksız fiilin şartları olan hukuka aykırı fiil, kusur, zarar ve nedensellik bağı unsurlarının ispatlanması durumunda) başvurabilir. Organizatör ise, kurallarına uygun bir spor karşılaşması taahhüt ettiğinden, eğer sporcunun doping kullandığını biliyorsa seyirciye karşı sorumludur (**Turner**, George: Doping und Zivilrecht, NJW 1992, s. 722).

⁹⁶ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.163; **Schulze**, s. 487, 488.

⁹⁷ Sportif faaliyetin yarıda kesilmesinin ne anlama geldiği açık bir şekilde belirlenmiş değildir. Örneğin bir futbol müsabakasının 1. dakikada kesilmesi ile 89. dakikada kesilmesi arasında bir ayırım yapılmaması bazı durumlarda hakkaniyete aykırı sonuçlara sebep olabilir. Örneğin 10-0 devam eden bir karşılaşmanın 99. dakikada kesilmesi ve kalan sürede mağlup olan takımın herhangi bir varlık gösterme ihtimalinin bulunmaması hâlinde, maçın yarıda kesildiği (tamamlanmadığı) iddia edilerek organizatörün yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasıyla seyircilerin hak talebinde bulunması dürüstlük kuralına uygun olmadığından reddedilmelidir.

⁹⁸ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 320, Nr.163; **Schulze**, s. 487, 488; **Heermann**, s. 170-171; **Arter**, s. 71; **Fessmann**, s. 1166. Seyircinin bilet satın alırken kabul ettiği genel işlem şartlarında, karşılaşmanın yapılamaması durumunda ücretinin iade edileceği;

manın başka bir gün geri kalan kısmının yapılması ve önceki biletlerin bu müsabaka için de geçerli olması durumunda, seyirciler yine de bilet bedellerini ve uğradıkları zararın tazminini talep edebilir; çünkü bilet, yarıda kalan karşılaşmayı o gün izlemek için almışlardır, başka bir gün karşılaşmayı izlemek zorunda değildirlere⁹⁹. Fakat seyirci sportif faaliyetin yapılmayacağı veya tamamlanamayacağını öngörmüşse (öngörebilecekse), birlikte kusuru sebebiyle tazminat miktarında indirim yapılabileceği gibi, tamamen ortadan kaldırılabilir¹⁰⁰; zira uğradığı zararın bir kısmına veya tamamına kendisinin katlanması, Borçlar Kanununun 44. maddesinin birinci fıkrası (TBK. m.52/I) gereğidir. Yapılamayan veya tamamlanamayan müsabaka sebebiyle seyirci, -kural olarak- boşa zaman geçirmesine sebep olduğunu ileri sürüp tazminat talep edemez¹⁰¹.

Yukarıda da belirtildiği üzere, sportif organizasyonun hiç yapılmadığı veya yarıda kesildiği bazı durumlarda sadece bilet bedeli istenebilmekte, bazen ise (örneğin müsabaka yüzünden ek olarak yapılması gereken ulaşım veya konaklama giderleri sebebiyle)¹⁰² tazminat da talep edilebilmektedir.

---

organizatöre isnad edilebilen kasıt veya ağır ihmâl bulunmadan yarıda kesilmesi durumunda ise, giriş bileti bedeli veya tazminat talep edilemeyeceği düzenlenmişse, seyircinin başka bir talepte bulunabilmesi mümkün değildir. Genel işlem şartlarında organizatörün her durumda tamamen sorumsuz olacağına ilişkin kayıtlar ise, geçerli değildir (**Partikel**, s. 258).

⁹⁹ Elemeli müsabakalarda (örneğin tenis veya golf turnuvalarında) önceki karşılaşmalardan birisinin yarıda kalması, bu müsabakanın sonucuna bağlı olarak diğer karşılaşmaların da yapılamaması sonucunu doğurur; çünkü yarıda kalan müsabakanın galibi ile diğer karşılaşmalardaki kazananlar yeniden karşı karşıya gelecektir. Bu sebeple, bu tür organizasyonlarda bir müsabakanın yarıda kalması, artık seyirciler için turnuvanın önemini kaybetmesi sonucunu doğurmuşsa, tüm organizasyon bakımından imkânsızlık yaratır ve seyircilerin tüm turnuva için ödedikleri bilet bedelleri kendilerine geri verilir (**Heermann**, s. 171).

¹⁰⁰ **Schulze**, s. 488.

¹⁰¹ **Schulze**, s. 488. Dinlenmek, tatil yapmak veya boş zamanları değerlendirmek amacıyla kullanılan sürelerin bağımsız bir malvarlıksal değerinin olup olmadığı, bunun kaybı durumunda tazminat talep edilip edilemeyeceği konusunda, eğer bu boş zamandan gereği gibi yararlanılamaması sebebiyle çalışma verimliliğinde bir azalma ve bu azalmaya bağlı bir gelir veya kazanç kaybı gerçekleşmedikçe maddî tazminat istenemeyeceği; fakat manevî zarar talebinin böyle bir değerlendirmeden bağımsız olduğu kabul edilmelidir (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 558).

¹⁰² Ulaşım ve konaklama giderlerinde, aynı durumdaki ortalama bir seyircinin masrafları dikkate alınır (**Schulze**, s. 488).

Burada belirleyici olan, organizatörün sorumlu tutulup tutulmayacağı, ona herhangi bir kusurun izafe edilip edilemeyeceğidir. Organizatör, ifa yardımcılarının kusurlarından da sorumludur. Organizatörün ifa yardımcılarını olarak, sporcular, tüm spor takımı ve misafir takım sayılmaktadır; aynı şekilde, diğer yardımcıları ve görev verilen organizatörler, bilet satan kişiler de bu kapsamdadır. Alman Federal Mahkemesinin istikrar kazanmış içtihatlarına göre de, borçlunun iradesiyle borç konusu yükümlülüğün ifasında yardımcı olarak görevlendirilenler, borçlunun bu tür ifa yardımcılarını sayılmaktadır. Organizatör, bu kişilerin kusurlu olarak hareket etmeleri ve sportif faaliyetin kesilmesi veya yapılmaması sonucuna yol açmaları durumunda seyircilerin uğradığı zararları tazmin etmelidir. Örneğin sporcunun karşılaşmaya hiç gelmemesi veya centilmenlik dışı harekette bulunarak müsabakanın yarıda kesilmesine sebep olması durumlarında organizatör seyircilere karşı sorumludur¹⁰³. Başka bir ifadeyle, Borçlar Kanununun 100. maddesine göre (TBK. m.116) borcun ifasında yardımcı şahıs kullanan kişiler, ifa yardımcılarının verdikleri zararlardan kusursuz olarak sorumludur ve seyircilerin uğradıkları zararları tazmin etmelidir. İfa yardımcılarının kusurlu hareket edip etmedikleri önem taşımamakla birlikte, organizatör borç bizzat kendisi tarafından ifa edilmiş olsaydı gerçekleşen zarardan kusuru bulunmadığı için sorumlu olmayacağını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir.

Bir sportif faaliyetin başlamasına veya devamına genellikle hakem tarafından karar verilmektedir. Burada, organizatörün, hakemin davranışlarından ve kararlarından da sorumlu olup olmadığı konusu incelenmelidir. Hâkim olan görüşe göre, hakem organizatörün ifa yardımcısı değildir. Hakem ile kulüp arasında bir hizmet sözleşmesi veya başka herhangi bir ilişki bulunmamaktadır. Hakem, federasyona bağlıdır; federasyon ile hakem arasında bir hukukî ilişki bulunmaktadır¹⁰⁴. Bu sebeple, organizatör hakemin kararlarından sorumlu değildir. Hakem ifa yardımcısı sayılmadığından¹⁰⁵, hakemin somut olaya uygun (doğru) kararları sebebiyle organizatör aleyhine herhangi bir sorumluluk doğmamaktadır. Hakemin, örneğin sahanın yağmur sularının birikmesi veya soğuk hava yüzünden buzlanması sebebiyle oyna-

¹⁰³ **Koller**, s. 51; **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 321, Nr.164; **Schulze**, s. 488, 489; **Heermann**, s. 170.

¹⁰⁴ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 321, Nr.165.

¹⁰⁵ Hakem, müsabakanın kurallara uygun şekilde gerçekleştirilmesi konusunda tarafların değil, federasyonun yetkili temsilcisidir (**Schulze**, s. 489).

maya müsait olup olmadığı, hava şartlarının (yıldırım düşmesi gibi) oyun oynamaya tehlikeli olduğu, oyunun çok sert geçmesi yüzünden ağır sakatlıkların doğmaması için karşılaşmanın yapılmamasına veya yarıda kesilmesine yönelik kararları, olaya uygun ve isabetli kararlar olarak değerlendirilir. Seyirciler, bu tür kararların spora özgü hakem kararları olduğunu bilirler ve anlayışla karşılarlar. Verilen kararlardaki muhtemel hatalar da göze alınmaktadır; hakem federasyona sözleşmeyle bağlı olmasına ve bu sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri olmasına rağmen, hakemin karar verme özgürlüğü ne sınırlanabilir ne de talimata bağlanabilir. Hakemin, karşılaşmanın yapılamaması veya yarıda kesilmesi sonucunu doğuran hatalı kararları için bile, organizatöre başvurulabilmesi mümkün değildir¹⁰⁶.

Sportif organizasyon zamanında başlamış ve tamamlanmış olmasına rağmen, organizatör bazı edimlerini gereği gibi yerine getirmemiş olabilir¹⁰⁷.

¹⁰⁶ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 321, Nr.165; **Heermann**, s. 170. Hakem federasyona sözleşmeyle bağlı olarak görevini ifa ettiğinden, hakemin kasıtlı olarak yanlış kararlar vermesi (örneğin şike yapması) durumunda, zarara uğrayanların, gerek üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme gerekse haksız fiil hükümlerine göre hakeme başvurabilmeleri mümkündür. Hakem ile federasyon arasında bir sözleşme ilişkisi olduğundan, hakemin seçilmesinde ve denetlenmesinde bir kusuru varsa federasyonun da sorumluluğundan söz edilebilir. Bu durumda seyirciler, bilet paralarını ve varsa diğer zararlarını, ayıplı ifade bulunan federasyondan da isteyebilirler; bu gibi durumlarda hakemin de şüphesiz kişisel sorumluluğuna gidilebilir (**Schulze**, s. 488, dn.107).

¹⁰⁷ Sportif organizasyonun ayıplı olması durumunda Borçlar Kanununun eser sözleşmesine ilişkin 360. maddesinin (TBK. m.475) kıyasen uygulanması düşünülebilir. Söz konusu hükme göre, ortaya konulan eser işsahibinin kullanamayacağı veya hakkaniyet kurallarına göre kabule zorlanamayacağı derecede ayıplı veya sözleşme şartlarına aykırıysa, işsahibi, sözleşmeden dönebilir; bu hususta müteahhidin kusuru varsa tazminat da talep edebilir. İşin ayıplı olması veya sözleşmeye aykırı olması bu kadar önemli değilse, işsahibi, işin değerinin noksanı oranında fiyatı indirmeye ve eğer o işin düzeltilmesi büyük bir masrafi gerektirmiyorsa müteahhidi ücretsiz tamire zorlayabilir; bu hususta müteahhidin kusuru varsa, işsahibi tazminat da isteyebilir.

Ortaya konulan eserin kusurlu olması müteahhidin açıkça belirttiği görüşüne aykırı olarak işsahibinin verdiği talimattan kaynaklanmışsa veya her hangi bir sebeple işsahibine isnad edilebiliyorsa, işsahibi o şeyin ayıplı olmasından kaynaklanan hakları ileri süremez (BK. m.361, TBK. m.476). Ortaya konulan eserin açıkça veya zımnen kabulünden sonra müteahhit, her türlü sorumluluktan kurtulur. Fakat müteahhidin kasten sakladığı ve usulüne göre muayene edilmesinde anlaşılacak ayıplar hakkında sorumluluğu devam eder. İş sahibi, kanunen belirlenen muayene ve ihbarı gerçekleştirmezse, eseri zımnen kabul etmiş sayılır (BK. m.362, TBK. m.477).

Ayıplı icra edilen sportif organizasyonda seyircinin hakları, hangi sözleşme tipine ilişkin edimde ayıplı ifade bulunulmuşsa, ona ilişkin ayıba karşı tekeffül hükümleri kıyasen uygulanmak suretiyle belirlenir. Hemen belirtilmelidir ki, sporcuların kötü oynaması veya mücadele etmesi ya da bireysel mücadelenin söz konusu olduğu tenis turnuvaları veya atletizm yarışmaları gibi etkinliklerde (ayrıca vaad edilmemişse) belirli sporcuların katılmaması durumunda ayıplı ifa yoktur. Belirli ünlü ve yetenekli sporcuların katılacağı veya katılmasının beklendiği turnuvalarda ya da gösteri müsabakalarında veya rekor denemelerinde ise, organizatör bu sporcuların olmayabileceğini bildirmelidir; aksi durumda edim ayıplıdır¹⁰⁸. Zira seyirciler bu sportif organizasyonlara belirli sporcuları görmek için veya görme beklentisiyle gitmektedir; bu sporcuların gelmeyeceği veya gelmeyebileceği organizatör tarafından açıkça belirtilmelidir. Aksi durumda organizatörün ayıplı ifade bulunduğu söz edilir.

Organizatörün ayıplı ifade bulunması, genellikle seyirciye rahat veya uygun olmayan bir seyir ortamı sunmuş olması durumunda ortaya çıkar. Seyircinin sportif faaliyeti kötü bir görüş açısı veya seyir ortamı sebebiyle izleyemediği durumlar (örneğin diğer spor aletleri yüzünden görüş açısının kapanması, reklâm panoları, stadın aşırı doldurulması¹⁰⁹, diğer seyircilerin disiplin dışı hareketleri) böyledir. Bu şekildeki bir ayıbın varlığının ispatlanması durumunda, seyirci kira sözleşmesindeki yükümlülüklerin kötü ifası sebebiyle, bilet bedelinin iadesini talep edebilir¹¹⁰. Burada kiraya ilişkin hükümlerin uygulanması suretiyle bilet bedelinin tamamının iadesi yanında, bir kısmının iadesi (bedelde indirim) de söz konusu olabilir; hatta seyircinin tazminat talebinde bulunabilmesi de mümkün olabilir (BK. m.250, TBK. m.305). Örneğin Hannover Asliye Hukuk Mahkemesi, diğer seyircilerin disiplin dışı davranışları sebebiyle bir rock konserinde seyircilerin bedelde indirim talebini (en düşük bedelli bilet bedeli kadar) kabul etmiştir.

¹⁰⁸ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 321, Nr.166; **Schulze**, s. 489, dn.110; **Heermann**, s. 172.

¹⁰⁹ Gerek güvenliğin sağlanması gerekse seyircilere iyi bir seyir imkânının sunulması için, stadın kapasitesi dolduktan sonra organizatörün artık bilet satmama yükümlülüğü bulunmaktadır (**Arter**, s. 55).

¹¹⁰ **Koller**, s. 51; **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.166; **Schulze**, s. 487; **Heermann**, s. 172.

Mahkemeye göre¹¹¹, organizatör, her durumda disiplinsiz seyircilerin davranışlarını¹¹² da göz önünde bulundurarak bilet bedellerini belirlemeli ve bu tür davranışlar organizatöre izafe edilmelidir; kaba güç kullanılarak işlenen (bu tür etkinlikte sık görülmeyen, örneğin seyircinin bıçaklanması veya dövülmesi gibi) fiiller konserlerde görülen disiplinsiz davranışlar kapsamında değerlendirilmediğinden organizatörün bu durumlarda sorumluluğu bulunmaz. Bununla birlikte, organizatörün yeterli güvenlik tedbiri almaması sebebiyle seyirciler, diğer seyirciler tarafından zarara uğratılmışsa veya spor tesisi sebebiyle bir zarar ortaya çıkmışsa organizatörün yine sözleşmeye aykırılık sebebiyle sorumluluğundan söz edilebilir¹¹³. Sporcu kusurlu bir davranışıyla, örneğin cirit atma müsabakasında ciritin seyirciye isabet ederek onun bir zarar görmesine sebep olmuşsa, hem organizatörün hem de sporcunun birlikte sorumluluğundan söz edilmelidir. İfa yardımcısı niteliğindeki sporcunun seyirciye zarar veren kusurlu davranışları organizatörün sorumluluğunu gerektirir; organizatör ayrıca, seyircilerin zarar görmemesi için gerekli güvenlik tedbirlerini almamıştır.

Organizatör, devam eden sportif faaliyet sebebiyle seyircilerin zarar görmemesi (ve sportif faaliyeti mümkün olan en uygun ve güvenli şekilde

¹¹¹ AG Hannover, Urteil vom 28-11-1980 - 28 C 525/80 (NJW 1981, s. 1219).

¹¹² Organizatör, bilet sattığı kişilere diğer seyircilerden (fanatiklerden, holiganlardan) bir zarar gelmesi durumunda da sorumludur. Her ne kadar diğer seyirciler organizatörün ifa yardımcısı sayılmasa da, bilet sattığı kişileri stadyumda koruma (onlara zarar gelmesini engelleme) yükümlülüğü karşısında organizatörün sorumluluğundan söz edilir. Futbol gibi büyük kitlelerin seyirci olarak yer aldığı sportif organizasyonlarda bazı seyircilerin taşkınlıkta bulunarak diğerlerine zarar vermesine oldukça sık rastlanmaktadır. Bunların engellenmesi genellikle mümkün olmamakla birlikte, zarar tehlikesini önleyecek veya zararı azaltacak tedbirlerin alınması mümkündür. Hangi tedbirlerin alındığına (veya alınmadığına), genellikle zarar ortaya çıktıktan sonra mahkemece karar verilir ve buna göre tazminat miktarı belirlenir. Eğer seyirci makul tedbirlerle önlenebilecek bir zarara uğramışsa, organizatör tarafından bu zarar tazmin edilir; aksi takdirde, üçüncü kişinin nedensellik bağıni kesen ağır kusuru sebebiyle organizatörün sorumluluğundan söz edilemez. Şüphesiz seyircinin birlikte kusuru söz konusuysa, tazminat miktarından indirim yapılması veya tazminattan sarfi nazar edilmesi mümkündür (**Schulze**, s. 489-490). Örneğin zarar gören seyirci düzeni sağlamaya yönelik anonslara riayet etmemişse, rakip taraftarları provoke etmişse, barikatları aşarak zarar görmesine kendisi sebep olmuşsa bu birlikte kusuru tazminat miktarının belirlenmesinde dikkate alınır (**Köhler**, s. 20-21). Zarar görenin nedensellik bağıni kesen ağır kusuru da, organizatörün sorumluluktan kurtulmasına sebep olur.

¹¹³ **Koller**, s. 51-52; **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.166; **Köhler**, s. 16.

izleyebilmesi) için gerekli tedbirleri almış, örneğin pistin, stadın veya sahanın çevresine uygun yükseklikte duvar veya tel örgü yapmış, rakip taraftarları birbirlerine zarar vermemeleri için ayırmış, alkollü veya silahlı kişilerin stada alınmaması için gereken tedbirleri almış, yeterli güvenlik ve sağlık personeli sağlamış olmalıdır¹¹⁴. Seyircilerin zarar görmesini engelleyecek

¹¹⁴ Organizatörün bu konuda alacağı tedbirler hakkında bkz. **Arter**, s. 56 vd.; **Köhler**, s. 14-15. Güvenlik tedbirlerinin yeterli seviyede alınmadığı hâllerde eğer seyirciler bir zarara uğrarsa, organizatörün sorumluluğundan söz edilir. Yargıtay da verdiği bir kararda (4.HD., 20.2.2009, 2008/6590 E., 2009/2462 K.; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası), futbol maçını izleyen seyircinin bıçaklanarak öldürülmesinden doğan maddi zarardan, Türkiye Futbol Federasyonu ve ev sahibi kulübün müteselsilen sorumlu olduklarına hükmetmiştir. Söz konusu karara göre:

“Dava konusu olayda, dava dışı Fatih’in ayakkabısının içinde bıçak saklayarak maça girmesi, sanığın bulunduğu gruba doğru gelen başka bir grubun omuzlarına çarpması ile kavga çıktığı, adı geçen kişinin davacının oğlunun sol göğüs alt kısmına bıçakla vurup kaçtığı, desteğin ise kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak öldüğü anlaşılmaktadır.

5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Yasa’nın spor alanlarının düzenlenmesi başlıklı 4/1. maddesi uyarınca; “Spor alanlarında sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir.” biçiminde düzenleme yer almaktadır.

Saha güvenliği ise 5. maddede düzenlenmiş olup “Spor kulüpleri, güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler.

Spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla müsabaka ve saha güvenliğinin sağlanmasına yetecek sayı ve nitelikte yasalar çerçevesinde özel güvenlik hizmeti satın almaya yetkilidir.” denilmektedir.

Müsabaka güvenliği de 6/3. maddede “Spor alanlarının dış güvenliği genel kolluk güçlerince, saha içi ve tribün güvenliği ise 5. maddeye göre oluşturulacak özel güvenlik birimlerince ve saha yetkililerince sağlanır. Kapı aramaları özel güvenlik güçleri tarafından yapılır. Müsabaka güvenlik amirinin talebiyle emniyet güçleri, gerekli hâllerde olayın meydana geldiği alanlara müdahale edebilir.” Biçiminde düzenlenmiştir.

Ev sahibi spor kulüplerinin sorumlulukları 7. madde de “Ev sahibi spor kulüplerince müsabakanın yapılacağı yerde, konuk takım seyircilerine bağımsız bir bölüm ayrılır ve taraftar arasında temas olmaması için ilgili Spor Federasyonları ve uluslararası Spor Federasyonlarının yönetmelik ve talimatları paralelinde gerekli önlemler alınır.”

bütün tedbirlerin alınması mümkün olmamakla ve bunlar organizatörden beklenmemekle birlikte, bu konuda alınabilecek önlemlerin somut sportif faaliyetin niteliğine göre ve olası tehlikelerin öngörülebilir olup olmadığına göre organizatör tarafından belirlenmesi gerekir¹¹⁵. Alınabilecek tüm tedbirler alınmasına rağmen önlenemeyen, önlenmesi de mümkün olmayan zararların ise, nedensellik bağını kesen sebepler yüzünden (mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru, üçüncü kişinin ağır kusuru sebebiyle) tazmin edilebilmesi mümkün değildir.

Organizatörün ayıplı veya kötü ifası, seyir borcu dışındaki diğer hizmetleri bakımından da ortaya çıkabilir. Örneğin VIP localarındaki ikramlar ve hizmetler, müsabaka sonundaki basın toplantısına katılma gibi edim

---

Federasyonların görev ve sorumlulukları ise 8. maddede düzenlenmiş olup "Federasyonlar, müsabakanın yapıldığı yerdeki temsilcileri vasıtasıyla, sporcu ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin aldırılması, denetlenmesi, bağlı olduğu uluslararası federasyonların talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemler aldırılması konusunda il veya ilçe spor güvenlik kurulu ile koordinasyonun sağlanmasından yetkili ve sorumludur.

Kulüplerin bulundurmaları görevli oldukları özel güvenlik güçlerinin sayısı, gözlem kameraları ve benzeri teknik donanımların yerleştirilmesi İl veya İlçe Spor Güvenlik Kurulu tarafından, misafir takımın soyunma odaları ile seyirci yerlerinin belirlenmesi, bilet satışı, güvenlik ise ilgili federasyonların talimatıyla belirlenir. Kontrol ve denetim konusunda Federasyon yetkilidir." biçiminde belirtilmiştir.

Şu durumda 5149 Sayılı Yasa'da yer alan düzenlemeler gereğince, iç güvenliği sağlamakla sorumlu ev sahibi spor kulübü davalılardan Beşiktaş Spor Kulübü Derneği'nin güvenliğin sağlanmasını kontrol ve denetleme görevi ile de diğer davalı Türkiye Futbol Federasyonu'nun meydana gelen ölüm olayından dolayı sorumlulukları bulunduğu anlaşılmaktadır. Yerel Mahkemece, müteselsil sorumluluk kapsamında belirlenecek zarar tutarından davalıların sorumlu tutulmaları gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle istemin tümünden reddedilmiş olması usul veya Yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir."

Görüldüğü gibi kararda sorumluluğun dayanağı konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmamakla birlikte, Türk Hukuku bakımından organizatörün (spor kulübünün) sorumluluğunun niteliği, objektif özenin ihlâline dayalı, kurtuluş kanıtı getirilemeyen (ağırlaştırılmış) olağan sebep sorumluluğu olarak kabul edilebilir. Haksız fiile dayanan bu tür sorumluluk yanında, sözleşmeye aykırılığa dayanarak talepte bulunmak da şüphesiz mümkündür. Bu konuda ayrıca bkz. **Petek**, Hasan: Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta?, Terazi Kasım 2007, s. 127 vd.; **Köhler**, s. 17 vd.

¹¹⁵ **Köhler**, s. 14.

paketlerinde de ayıplı ifa söz konusu olabilir; burada, ilgili sözleşme tipine (satım, vekâlet veya hizmet sözleşmesine) ilişkin Borçlar Kanunu hükümleri kıyasen uygulanmak suretiyle karar verilmelidir¹¹⁶.

Stadın aşırı doldurulması yüzünden seyircinin kendisine kiralanan yerde oturması mümkün olamamışsa (seyirci stada girememiş veya girmesine rağmen karşılaşmayı seyredememişse)¹¹⁷, organizatörün borca aykırı davranışından ve ediminin (ifa için kararlaştırılan zamanın geçmesi sebebiyle) imkânsızlığından söz edilir¹¹⁸. Bu durumda seyirci bilet bedelinin kendisine iadesini ve uğradığı zararın tazminini talep edebilir. Stadın aşırı doldurulmasının aksine, organizatörün borca aykırı davranışının söz konusu olmadığı hâllerde seyirciye kiralanan yerin tahsisi mümkün olamamış, seyirci de kendisine sunulan başka bir yeri kabul etmemişse, seyirciye sadece kendisine kiralanan yer sunulmamasına rağmen bilete bağlı diğer yükümlülükler ifa edilebileceğinden kısmî imkânsızlıktan söz edilir. Fakat kısmî imkânsızlık seyircinin sözleşmeyle ulaşmak istediği amacın tamamını etkilediğinden (seyirciye uygun yer tahsisi yapılamamasına ve bu sebeple sportif organizasyonu seyredemeyecek olmasına rağmen, stadın diğer imkânlarından örneğin tuvaletlerinden veya yiyecek büfelerinden yararlanabileceğinin söylenmesi durumunda), seyircinin yine bilet bedelinin tamamını talep etmesi ve uğradığı zararların tazminini istemesi mümkündür¹¹⁹. Seyirci

¹¹⁶ **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.166; **Heermann**, s. 169. Organizatöre karşı sözleşmeye aykırılığa dayanılabileceği gibi, haksız fiil hükümlerine göre de talepte bulunulabilir. Bu konuda bkz. **Arter**, s. 74 vd.

¹¹⁷ Sadece stadın aşırı doldurulması yüzünden değil, örneğin güvenlik, taraftar gruplarının ayrılması, stadın inşaat durumu, bazı koltukların elverişsiz olması gibi sebeplerden seyircinin bilet aldığı yerde oturması mümkün olamayabilir. Bu durumda organizatörün, seyircinin biletinin muadili veya daha iyi bir yeri teklif etmesi gerekir.

¹¹⁸ Borçlanılan edimin belirli bir zamanda yerine getirilmesi gerekiyorsa, bu edim yerine getirilmeden geçen ifa zamanı artık geçmişe mal olmuş, mazide kalmıştır. Maziye mal olan bir zamanın ise yeniden yaşanması, onun tekrar canlandırılması mümkün olmadığından, öngörülen zamanda yerine getirilmemiş edimin ifası imkânsız hâle gelmiş olur. İfa zamanının tamamen geçmediği, borçlunun gelecekte de borcu ifa etmesinin mümkün olduğu durumlarda imkânsızlıktan değil, borçlu temerrüdünden söz edilmelidir (**Eren**, s. 999); **Reisoğlu**, s. 339.

¹¹⁹ **Schulze**, s. 487. Türk Borçlar Kanununun 137. maddesine göre, “*Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kısmen imkânsızlaşır*sa borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmından kurtulur. Ancak, bu kısmi ifa imkânsızlığı önceden öngörülsediydi taraflarca böyle bir sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, borcun tamamı

kendisine sunulan (daha kötü seyir şartları olan) başka bir yeri kabul etmişse, ayıplı ifa hükümlerine dayanarak bedel indirimi isteyebilir.

Sportif faaliyetin kalitesi ve ortaya konulan performans, organizatörün sorumluluğu açısından önem taşımamaktadır. Kötü ya da motive olmamış sporcular, organizasyonun ayıplı olması sonucunu doğurmaz¹²⁰. Fakat buna organizatör sebep olmuşsa veya haberi varsa, bu durumda sorumluluğu da söz konusudur. Örneğin galip ya da mağlup olmak yerine berabere kalmanın her iki takımın da yararına olduğu durumlarda, bu spor ahlakına uymayan davranışlar seyircilerin aleyhinedir; çünkü onlar gerçek bir müsabaka (mücadele) yerine, bir tiyatro ya da gösteri izlemektedir¹²¹. Organizatörün kulüp olduğu hâllerde bu sonuca kulüp sebep olmuşsa, seyirciler gerçek bir spor müsabakası izleyememiş oldukları için bilet bedellerini ve uğradıkları zararları talep edebilirler.

Ayıplı ifa hâlinde organizatörün sorumlu tutulmayacağına ilişkin biletlerdeki genel işlem şartı niteliğindeki sorumsuzluk kayıtları geçersizdir (TBK. m.21/I). Çünkü seyirci bu tür kayıtları ancak bileti satın aldıktan sonra görebileceği, fakat genellikle okumadığı ve dikkate almadığı gibi, bu kayıtlar bazı noktalarda eksiklik taşır. Dolayısıyla, seyircinin kabulü sonucu ortaya çıkan bir sözleşme şartı niteliğine sahip olmadığından, hatta seyircinin hakkaniyete aykırı bir şekilde zarar görmesine sebep olacağından bu şartlara geçerlilik tanınmamaktadır¹²². Borçlar Kanununun 99. maddesine

---

sona erer. -Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, bir tarafın borcu kısmen imkânsızlaşır ve alacaklı kısmi ifaya razı olursa, karşı edim de o oranda ifa edilir. Alacaklının böyle bir ifaya razı olmaması veya karşı edimin bölünemeyen nitelikte olması durumunda, tam imkânsızlık hükümleri uygulanır.” Söz konusu hüküm yürürlükteki 818 sayılı Borçlar Kanununda bulunmayan yeni bir düzenlemedir. Madde gerekçesine göre de, “818 sayılı Borçlar Kanununun 117 nci maddesinde borcu sona erdiren sebepler arasında sadece tam imkânsızlığın düzenlenmesi nedeniyle, borcun ifasının kısmen imkânsızlaşmasının sonuçlarının ayrı bir maddede düzenlenmesi zorunlu görülmüştür.”

¹²⁰ Belirli bir davranışın organizatör tarafından yükümlenildiği (örneğin belirli sporcuların rekor denemesi yapacağı) durumlarda, sporcuların motive olmaması veya iyi bir performans göstermemesi organizatörün sorumluluğuna yol açabilir. Çünkü seyirciler bu amaçla (rekor kırmaları için) o etkinliğe bilet almıştır (**Koller**, s. 47, 51).

¹²¹ **Schulze**, s. 489.

¹²² **Fritzweiler/Pfister/Summerer**, s. 322, Nr.167; **Heermann**, s. 181; **Köhler**, s. 18. Seyircinin bileti almasından önce sorumsuzluk kayıtlarını (gişedeki duyurudan veya stadın önüne asılan afişlerden) öğrenmesi durumunda, sorumsuzluk kayıtlarının sözleş-

(TBK. m.115) göre de, hile ve ağır kusur (kasıt ve ağır ihmâl) durumlarında borçlunun sorumlu olmayacağına ilişkin sorumsuzluk kayıtları geçerli değildir. Hatta maddenin ikinci fıkrası, sorumluluğun hükümet tarafından imtiyaz verilmek suretiyle icra edilen bir meslekten kaynaklanması durumunda, borçlunun hafif kusurlu davranışlarından sorumlu olmayacağına ilişkin sözleşmelerin de hâkim tarafından geçersiz kılınabileceğini ifade etmektedir (TBK. m.115/III'de ise kesin hükümsüzlük öngörülmüştür); spor organizasyonları düzenlenmesi kanaatimizce bu nitelikte kabul edilebileceğinden, organizatör her türlü kusurundan sorumlu olup, bu konularda sorumsuzluk anlaşmaları yapılamaz¹²³.

Organizatörün ayıplı ifade bulunması durumunda, seyircinin 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine göre talepte bulunabilmesi de mümkündür. Daha önce de açıklandığı üzere, seyirci sözleşmeleri organizatörün birden fazla edimi borçlandığı karma bir sözleşmedir. Bu sebeple, organizatörün hangi edimi ayıplı yerine getirdiğine bağlı olarak tüketici konumundaki seyircinin ayıplı mal (m.4) veya ayıplı hizmet (m.4/A) hükümlerine dayanması mümkündür¹²⁴. Organizatörün aslî edimi

---

menin içeriğine dâhil ve geçerli olduğu kabul edilebilir (**Arter**, s. 73). Sonradan öğrenmesi durumunda örtülü bir kabulü varsa, yine sorumsuzluk kaydı olarak geçerlidir (**Martin**, s. 135).

¹²³ Seyircinin, o sportif faaliyetin doğasına dâhil olan bazı tehlikeleri göze alarak (Handeln auf eigene Gefahr, “*tehlikeyi (riski) kabul*”) müsabakayı izlemeye gitmesi ve istenmesine rağmen bu tür herhangi bir zararla karşılaşması durumunda bu zararını talep edemeyeceği, fakat ortaya çıkan zararda organizatörün güvenlik önlemlerini almaması etkili olmuşsa bu durumda seyircinin tazminat isteyebileceği kabul edilmektedir (**Martin**, s. 135). Örneğin cirit atma müsabakasında sporcunun hatası veya sert esen bir rüzgar sonucu ciritin seyircilere zarar vermesi muhtemeldir ve seyirci tarafından bu göze alınmaktadır. Fakat organizatörün gerekli güvenlik önlemlerini alarak bu sonucu engelleyebilmesi mümkünse ve bu yapılmamışsa, artık organizatörün sorumluluğu söz konusudur.

¹²⁴ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3. maddesine göre, Mal: Alış-verişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddî malları; Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti; Tüketici: Bir mal veya hizmeti ticarî veya meslekî olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi; Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticarî veya meslekî faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri; Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticarî veya

olan, seyirciye sportif bir müsabaka seyrettirmek şeklindeki borcu Kanunun anladığı anlamda bir hizmet sayıldığından, bu borcun gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda Kanunun 4/A hükmü uygulanacaktır. Söz konusu hükme göre, sağlayıcı tarafından bildirilen reklâm ve ilânlarında veya standardında veya teknik kuralında tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da yararlanma amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddî, hukukî veya ekonomik eksiklikler içeren hizmetler, ayıplı hizmet olarak kabul edilir. Tüketici, hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde bu ayıbı sağlayıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, sözleşmeden dönme, hizmetin yeniden görülmesi veya ayıp oranında bedel indirimi haklarına sahiptir. Tüketicinin sözleşmeyi sona erdirmesi, durumun gereği olarak haklı görülemiyorsa, bedelden indirimle yetinilir. Tüketici, bu seçimsel haklarından biriyle birlikte 4. maddede belirtilen şartlar çerçevesinde tazminat da isteyebilir. Sağlayıcı, tüketicinin seçtiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür.

Her türlü ayıplı hizmet için getirilen bu düzenleme, organizatörün borcuna birebir uygulanmaya elverişli değildir. Kanunun belirlediği anlamda ayıplı hizmet söz konusuysa, hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde tüketicinin bu ayıbı organizatöre bildirmesi gerekir. Diğer hizmet sunumlarından farklı olarak seyircinin (tüketicinin) ayıplı bir sportif organizasyonu hemen anlaması mümkün olmasına ve eser sözleşmesine ilişkin Borçlar Kanununun 359. maddesinde göre (TBK. m.474) de ayıbı hemen bildirmek zorunda olmasına rağmen, tüketicinin korunması açısından ayıp açık olsa bile tüketiciye otuz günlük bir süre verilmiştir. Bunun dışında, hizmetin yeniden görülmesi imkânı genellikle bulunmadığından, seyirci ya sözleşmeden dönme ya da bedel indirimi haklarından yararlanır; ayrıca tazminat talep edebilmesi de mümkündür.

Yukarıda organizatörün sözleşme kurulduktan sonraki, özellikle sportif faaliyet sırasındaki borçlarına aykırılık hâlleri incelenmiştir. Organizatör sadece bilet satın alındıktan sonra ve stadın içinde seyircinin zarar görmesini engelleyici tedbirler almakla yükümlü değildir; sözleşme (biletin satın alın-

---

meslekî faaliyetleri kapsamında tüketiciye hizmet sunan gerçek veya tüzel kişileri; Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukukî işlemi ifade eder.

ması) öncesinde de müstakbel seyircilerin zarar görmesini engellemek zorundadır. Örneğin bilet satın almaya giden veya bilet sırasında bulunan kişilerin kendilerinin veya malvarlıklarının zarar görmemesi için gereken tedbirler alınmış olmalıdır¹²⁵. Eğer bu borca aykırı hareket edilmişse, zarar görenlerin maddî ve manevî zararlarını culpa in contrahendo esasına göre tazmin ettirme imkânları bulunmaktadır. Örneğin organizatörün bilet sattığı gişenin çatısındaki kiremitlerin düşmesi sonucu bilet sırasında bulunan bir kişi yaralanmışsa, hem yaralanması sebebiyle ortaya çıkan maddî ve manevî zararlarını, hem de seyredemediği karşılaşma sebebiyle uğradığı manevî zararlarını talep edebilir.

SONUÇ

Organizatör ile seyirci arasında yapılan seyirci sözleşmesi kanunlarımızda açık bir şekilde düzenlenen bir sözleşme olmadığından, özellikle eser ve kira sözleşmesi unsurları içermekle birlikte, vekâlet sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, taşıma sözleşmesi, satım sözleşmesi gibi birden fazla sözleşmeye ilişkin unsurlar barındırdığından, isimsiz (atipik) sözleşmelerden karma bir sözleşme olarak nitelendirilmeli; karma sözleşmelerin kombine akitler grubuna girdiği kabul edilmelidir. Bu sözleşmede organizatör çeşitli sözleşmelere ait birden fazla edimi üstlenmekte, seyirci ise tek bir edimi (bilet parasını ödemeyi) borçlanmaktadır.

Organizatörün, biletin alınmasıyla kurulan bu sözleşmeden kaynaklanan ana borcu, sportif mücadele olayını seyircilere doğrudan spor alanının yanında izleme imkânı sağlamasıdır; organizatörün bu edimine karşılık, seyircilerin de ana borcu ücret ödemektir. Bu ana yükümlülükler ilaveten, gerek organizatörün gerekse seyircinin, açıkça ya da örtülü bir şekilde kararlaştırılan veya dürüstlük kuralından kaynaklanan başka hakları ve borçları da bulunmaktadır. Bu borçlara aykırılık söz konusu olduğunda, hangi sözleşme tipine ilişkin edimde bir aykırılık varsa, kanunda düzenlenen bu sözleşmeye ilişkin kurallar kıyas yoluyla ve seyirci sözleşmesinin niteliğiyle bağdaştığı ölçüde uygulanarak sorun çözümlenmelidir. Hâkim, seyirci sözleşmesinin amacı ile tarafların karşılıklı menfaatlerinin adilane bir şekilde nasıl bağdaştırılabileceğini göz önünde bulundurarak, gerektiğinde bir sözleşme tipine

¹²⁵ Schulze, s. 489; Heermann, s. 172.

ilişkin çözüm yolunu tercih edebileceği gibi, çeşitli unsurlara ait hükümlerin hepsini bir tarafa bırakıp borçlar hukukunun genel esaslarını da uygulayabilir. Bu şekilde de bir sonuca varılamıyorsa, örf ve adet hukukuna başvurmalı; bu da uygun sonuca ulaşmaya yeterli değilse, kendisi kanun koyucuymuş gibi bir kural yaratmalıdır.

Çalışmamızda özellikle sporda karşımıza çıkan seyirci sözleşmeleri ele alınmış olmakla birlikte, incelenen konular ve varılan sonuçlar toplumsal hayatın diğer alanlarında görülen seyirci sözleşmelerinde de -niteliklerine uygun düştüğü ölçüde- geçerlidir.

Yararlanılan Kaynaklar

- Aral**, Fahrettin: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 8. Bası, Ankara 2010.
- Arter**, Oliver: Der Zuschauer im Sport (in: Oliver Arter (Ed.): Sport und Recht, 2. Tagungsband, Bern 2005), s.31-100.
- Becker**, Herman: Borçlar Hukuku II. Bölüm Çeşitli Sözleşme İlişkileri (Çev: Suat Dura), Ankara 1993.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, İstanbul 2010.
- Erkiner**, Kısmet: Spora Tarihsel Bir Bakış (içinde: Spor Hukuku Dersleri, Editör: Erkiner/Soysüren, İstanbul 2007), s.57-94.
- Erten**, Rifat: Milletlerarası Özel Hukukta Spor, Ankara 2007.
- Fessmann**, Ingo: Theaterbesuchsvertrag oder wann krieg ich als Zuschauer mein Geld zurück?, NJW 1983, s.1164-1171.
- Fişek**, Kurthan: Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya'da Türkiye'de Spor Yönetimi, 2. Bası, Ankara 1998.
- Fritzweiler**, Jochen/**Pfister**, Bernhard/**Summerer**, Thomas: Praxishandbuch Sportrecht, München 2007.
- Gümüş**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 1, İstanbul 2008 (Kısaltma: I).
- Gümüş**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt 2, İstanbul 2010 (Kısaltma: II).
- Hatemi**, Hüseyin/**Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2011.
- Heermann**, Peter W./**Götze**, Stephan: Zivilrechtliche Haftung im Sport, Baden-Baden 2002.
- Heermann**, Peter W.: Haftung im Sport, Stuttgart 2008.
- Holzke**, Franz: Der Begriff Sport im deutschen und im europäischen Recht, Köln 2001.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Ankara 2009.

- Kirschenhofer**, Matthias: Sport als Beruf, Frankfurt am Main 2002.
- Kocayusufpaşaoğlu**, Necip: Borçlar Hukuku Genel Bölüm (Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme), Birinci Cilt, 4. Bası, İstanbul 2008.
- Koller**, Ingo: Die Rechtsbeziehungen zwischen Sporveranstaltern und Zuschauern, Recht der Arbeit 1982/1, s.46-52.
- Köhler**, Helmut: Zivilrechtliche Haftung bei Zuschauerausschreitungen (içinde: Rechtliche Aspekte bei Sportgrossveranstaltungen, Herausgegeben von Wolfgang Schild, Heidelberg 1994), s.13-33.
- Martin**, Iris: Sportstättenhaftung - Rechtliche Pflichten von Sportstättenbetreibern - Teil II: Möglichkeiten der Haftungsbegrenzung, DS 2007, s.130-137.
- Oğuzman**, Kemal/Öz, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, İstanbul 2010.
- Partikel**, Andrea M.: Formularbuch für Sportverträge, 2.Auflage, München 2006.
- Petek**, Hasan: Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta?, Terazi Kasım 2007, s.127-141.
- Pulaşlı**, Hasan: Kıymetli Evrak Hukuku, 9. Bası, Ankara 2009.
- Reisoğlu**, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Bası, İstanbul 2010.
- Risch**, Mandy/Kerst, Andreas: Eventrecht kompakt Ein Lehr- und Praxisbuch mit Beispielen aus dem Konzert- und Kulturbetrieb, Berlin 2009.
- Schulze**, Götz: Der Zuschauervertrag, Jura 2011/7, 481-490.
- Tandoğan**, Halûk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt 2, 4. Bası, İstanbul 1989 (Kısaltma: II).
- Tandoğan**, Halûk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, 6. Bası, İstanbul 1990 (Kısaltma: I/1).
- Tekinalp**, Ünal/Poroy, Reha: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 19. Bası, İstanbul 2010.
- Tekinay**, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Alttop, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993.

- Tunçomağ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler, İstanbul 1976 (Kısaltma: Genel).
- Tunçomağ**, Kenan: Türk Borçlar Hukuku Cilt II Özel Borç İlişkileri, İstanbul 1977 (Kısaltma: Özel).
- Turner**, George: Doping und Zivilrecht, NJW 1992, s.720-723.
- Ülgen**, Hüseyin/**Helvacı**, Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 6. Bası, İstanbul 2009.
- von Tuhr**, Andreas: Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt 1-2 (Çev.: Cevat Edege), Ankara 1983.
- Weller**, Marc-Philippe: Die Haftung von Fußballvereinen für Randalen und Rassismus, NJW 2007, s.960-964.
- Yavuz**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 8. Bası, İstanbul 2009.
- Zevkliler**, Aydın/**Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Bası, Ankara 2010.